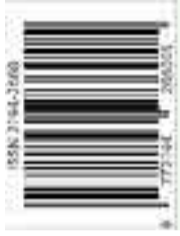

16 Her Yer Taksim
Her Yer Direniş

Die Gaste

Sayı: 28 / Eylül-Ekim 2013

Bundestagswahl 2013

3 Peer
STEINBRÜCK

3 Jürgen
TRITTIN

4 Gregor GYSI

22 Eylül 2013 günü Almanya'da Federal Meclis seçimleri yapılacak. Bu seçimlerde, 80 milyon nüfusun yaşadığı Almanya'da 61 milyon 800 bin seçmen oy kullanacak. Bu seçmenlerin 5 milyon 839 bin kişisi göç kökenli Alman vatandaşlarından oluşmaktadır. Bunların da (açıklanmış resmi bir istatistik olmamakla birlikte) yaklaşık 700 bin kişisi seçme ve seçilme hak-

5 Armin LASCHET

kına sahip Türkiye kökenli Alman vatandaşlarıdır. Alman vatandaşı olan, dolayısıyla seçilme ve seçme hakkına sahip olan Türkiye kökenliler, toplam seçmen sayısının sadece %1'ini oluşturmaktadır.

Diğer yandan, resmi istatistiklere göre, Almanya'da toplam 2 milyon 956 bin Türkiye kökenli nüfus bulunmaktadır. Bu nüfusun da toplam Almanya nüfusuna oranı %4,7'dir.

5 Rainer BRÜDERLE

620 milletvekilinin seçileceği 2013 seçimlerinde partilerin gösterdiği adaylardan 98'i Türkiye kökenlidir. Bunların partilere göre dağılımı şöyledir:

Yeşiller: 23

SPD: 20

Linke.:20

Piraten: 17

FDP: 10

CDU: 8.

Genel değerlendirmelere göre, bu 98

Türkiye kökenli adaydan en çok 5-6'sının Federal Meclis'e girebileceği varsayılmaktadır. 2009 seçimlerinde Türkiye kökenli 5 milletvekilinin Federal Meclis'e girdiği göz önüne alınırsa, 98 adaydan 10'unun seçilebilmesi çok zayıf bir olasılıktır. Türkiye kökenli seçmenlerin genel seçmen kitlesinin %1'ini oluşturduğu düşünüldüğünde, yine 5-6 adayın Federal Meclis'e girmesi çok daha gerçekçi görünmektedir.

2013 seçimlerine Almanya çapında katılacak partiler ise şunlardır:

CDU – Hıristiyan Demokrat Birlik

CSU – Hıristiyan Sosyal Birlik

SPD – Almanya Sosyal-Demokrat Parti

FDP – Hür Demokrat Parti

DIE LINKE. – Sol Parti

DIE GRÜNEN – Birlik 90/Yeşiller

PIRATEN – Korsan Parti

NPD – Almanya Ulusal Demokratik Parti

FREIE WÄHLER – Hür Seçmenler

AfD – Almanya İçin Alternatif

MLPD – Almanya Marksist-Leninist Parti

**“Alman Eğitim Sisteminde
Göçmen Öğretmenlerin, Ailelerin, Çocukların Sorunları
ve Çözüm Yolları”
Sempozyum '13**

12-14

DIE GASTE

İki AYLIK TÜRKÇE GAZETE
TÜRKISCHE ZEITUNG
ERSCHEINUNGSWEISE: ALLE ZWEI MONATE
Unentgeltlich
ISSN 2194-2668
Herausgeber: Initiative zur
Förderung von Sprache und
Bildung e.V.
DİL VE EĞİTİMİ DESTEKLEMEK
İÇİN İNİSİYATİF e.V.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
ViSdP/Chefredakteur:
ZEYNEL KORKMAZ
(Duisburg/Essen Üniversitesi,
Türkçe Öğretmenliği Bölümü)

YAYIN YÖNETİMİ/REDAKTION:
ENGİN KUNTER (Doktorandin)
GÜLDEN GÜNGÖR
OZAN DAĞHAN

Posta Adresi:
Postfach 10 30 03
40021 Düsseldorf

İnternet Adresi:
www.diegaste.de

E-Posta/Mail:
diegaste@yahoo.com

Stadtsparkasse Düsseldorf
BLZ 30050110
Kontonummer 1005468796

Dizgi/Layout: Die Gaste Verlag
Baskı/Druck: Hürriyet-Deutsch-
land

İÇERİK

Çağdaş Katılım	3	Peer Steinbrück
Dışlama Yerine Hoşgeldin Kültürü	3	Jürgen Trittin
Entegrasyon Politikası	4	Gregor Gysi
Almanya Bir Fırsatlar Ülkesi Olmalıdır	5	Rainer Brüderle
Herkes İçin Yükselişin Partisi CDU	5	Armin Laschet
2013 Federal Seçimlerinde Parti Programlarının Bir Tahlili	6	Prof. Dr. Jürgen Nowak
Almanya Seçimlerinde Hangi Partiye Oy Vermeli?	7	Ahmet Onay
Tipik Alman – Almanların Tutum ve Davranışları	8	Prof. Dr. Hans-Dieter Gelfert
Kültürel Değerler Yaşamın Her Alanını Şekillendirir	9	Prof. Dr. Kutlay Yağmur
Aileler, Aile Dil(ler)i ve Erken Yaşta Dil Desteği	10	Prof. Dr. Ernst Apeltauer
Açılış Konuşmaları	12	Sempozyum '13
I. Oturum	13	Sempozyum '13
II. Oturum	13	Sempozyum '13
II. Oturum	14	Sempozyum '13
Eşik Hipotezi Zor Durumda mı?	15	E. Körsgen-Prof Dr. J. Mand
Her Yer Taksim... Her Yer Direniş	16	Die Gaste-Haber

Çağdaş Katılım

Peer STEINBRÜCK

SPD Başbakan Adayı

Almanya, çeşitlilik ve kültürler bakımından zengin bir ülke. Ve buna karşın bu denli çeşitliliğe içinde barındıran bir toplumda, konu eşitlik içerisinde birarada yaşamı nasıl örgütleyebileceğimizdir. Biz tüm insanların –kişilerin kökeni ya da dini veya taşıdığı alışılmadık ad ne olursa olsun– eşit fırsatlar ve katılım olanaklarına sahip olduğu adil ve güçlü bir toplum istiyoruz. Çeşitlilik bir fırsattır, o gelecek için bir kaynaktır. Çeşitlilik 21. Yüzyılda çapda bir göç toplumunu karakterize eder.

İnsanların “göç geçmişi” çokluk hala bir tanılama ve hatta bir eksiklik olarak görülüyor. Ancak akıllı bir toplum politikası “Bildungsinsländer (yüksek öğrenim hakkına sahip yabancılar)”, “göç kökeni” ve “göçmen” gibi kavramlardan kurtulmak zorunda. “Entegrasyon” kavramı da artık aşılıp bir kavramdır. Birçok insan burada doğmuş ve büyümüştür, Almanya’da şu an dördüncü kuşakta yaşıyorlar. Onlar –kökenleri, dinleri ve adlarıyla – birer Alman. Bunun kabul edilmesi ve Almanya’da etnik-dinsel çeşitliliğe değer gösterilmesi günümüzde politikanın ilgi alanı olmalıdır, göç geçmişi bulunan insanların kendilerini toplumumuzun doğal bir parçası olarak kavramaları için bu yapılmalı. İktidardaki federal hükümetin tam da bu temel anlayış eksik.

SPD-Yeşiller Hükümeti zamanında vatandaşlık yasasını tüm dirençlere rağmen reformize etmek için adım attı. Benim 22 Eylül’den sonra yöneteceğim federal hükümet bu politikayı sürdürecektir ve çifte vatandaşlığı olanaklı kılacak. İki vatandaşlık arasında seçim yapma uygulamasını kaldıracakız, çünkü bu uygulama genç yetişkinleri gereksiz yere kökenleriyle olan bağı kesmeye zorluyor. Onlar kendini ebeveynlerinin geldiği ülkeye ve de Almanya’ya bağlı hissediyor. Hıristiyan Birlik Partileri bu yaşam gerçekliğini hala kavrayamadılar. Oysa birden çok vatandaşlığın çoktan istisna olmaktan çıkıp, bir kural haline geldiğini biliyorlar. Vatandaşlığa geçişlerde, her iki durumdan birinde eski vatandaşlıktan çıkılmıyor. AB üyesi ülkelerden gelen vatandaşlar yada örneğin Fas ve Küba’dan gelenler vatandaşlıktan çıkmazken, etkilenen en büyük gruptan bu olanak esirgeniyor: Bu grup Türk kökenli genç yetişkinlerdir. Bugünkü federal hükümet, devletin burada doğan ve büyüyen genç insanları yabancı ilan etmeyi göze alıyor. SPD açıkça şunu belirtiyor: Eşit olmayan bu uygulama son bulmalıdır.

Vatandaşlık yasasının yanı sıra, göç geçmişi bulunan birçok insanın iş ve eğitime erişimlerini zorlaştıran yapısal dezavantajları da azaltmak zorundayız. Bir insanın

kökeni, ne eğitim ne de ebeveynler ya da büyük-anne ve babalar için bir alın yazısı olmamalıdır. SPD açısından sosyal demokrasinin eski bir sözü olan eğitim yoluyla toplumsal yükseliş sözü geçerlidir. Bakım ödeneği için milyarlarca Euro boş yere harcanacağına, kreş ve çocuk yuvalarının kalitesini arttırmak ve onları yaygınlaştırmak için yatırım yapmalıyız. Bizim daha fazla ve daha iyi bir maaş alan, çocukların okula hazırlanmasıyla ve özellikle dil desteğiyle ilgilenebilen bakıcılara ihtiyacımız var. Birçok ebeveyn bunu tek başına yapamaz. Federal hükümet bakım ödeneği yönetmeliğiyle bu ebeveynleri yalnız bırakıyor. Çünkü bakım ödeneğinden, yalnızca, çocuklarına yuvada bir yer tahsis edilmesi hakkını kullanmayan aileler yararlanabilecek.

Bunun yanı sıra okul mezuniyetlerinin ardından, çıraklık sistemine geçişlerin daha etkili olmasına ihtiyacımız var. Birçok genç yüzlerce yazılı iş başvurusunda bulunuyor ve, ya hiçbir yanıt alamıyor ya da yalnızca olumsuz yanıtlar veriliyor. SPD’nin çözümü: Bir tarafta çıraklık garantisi ve diğer tarafta, ayrımcılığa etkili olarak karşı koymak amacıyla anonim iş başvurusu işlemleri. Bilgilendirme çalışmaları, ayrımcılık karşıtı girişimler ve kültürlerarası alanda eğitim bu bağlamda önemli bir rol oynuyor.

İrkçilik, aşırı sağ ve antisemitizmle mücadele, tüm toplumun kesintisiz bir görevi olmaya devam ediyor. Bunun için sivil toplum ve siyaset arasında güçlü bir birliğe ihtiyacımız var. Uzman kadromda yer alan Yasemin Karakaşoğlu ve Thomas Oppermann kısa bir süre önce aşırı sağ ve ırkçılıkla mücadelede bir master planı hazırladılar. Bu plan federal seçimlerin ardından SPD’nin hayata geçireceği temel uygulamalardan bir tanesidir. Sığınmacıların yeniden sağcı kışkırtmaların hedefi haline getirildiği bir dönemde somut bir mesaj vermeye ve planlı girişimlere ihtiyacımız var. Rostock-Lichtenhagen, Solingen ve son olarak Nasyonalsosyalist Yeraltı Örgütü’nün korkunç cinayetleri yakın tarihimizin kara birer lekesidir ve bir daha asla tekrarlanmamalıdır. Birçok insan devletimize duydukları güveni kaybetti. Bu güveni tekrar kazanmak için elimizden gelen herşeyi yapmak zorundayız.

SPD ırkçılığın yeri olmayan açık ve hoşgörülü bir toplumdan yana. Geçmişin hatalarını ve ihmallerini tekrarlamamak için ülkemizin geleceğini şekillendirmek istiyoruz. 150 yıllık sosyal demokrat değerlerimize güveniyor ve toplumumuzda herkes için geçerli olması gereken fırsat eşitliğini savunuyoruz. Bu çağdaş katılım politikasıdır.

Dışlama Yerine Hoşgeldin Kültürü

Jürgen TRİTTİN

Birlik 90/Yeşiller Başbakan Adayı

Biz Yeşiller göçü ve entegrasyonu toplumumuz açısından bir fırsat ve zenginlik olarak görüyoruz. İçinde çeşitliliği barındıran bir toplumdan herkesin yarar sağladığına inanıyoruz, çünkü – çocuk yuvasından başlayarak, okul ve üniversitelere, işyerleri ve komşuluk ilişkilerinden derneklere kadar birçok alanda – birbirimizden öğrenebiliriz ve birlikte öğrenebiliriz. Amacımız kökeninden bağımsız olarak tüm insanların kendilerini burada evinde hissetmeleri ve topluma katılımlarıdır. Biz bir hoşgeldin kültürü yaratmak istiyoruz – bu, entegrasyon politikası göçmenlere karşı kuşku, önyargı ve isnatlarla dolu olan federal hükümet ile aramızdaki farktır. Aslında göçmenlerin birer vergi mükellefi olmasından memnuniyet duyuluyor, ancak federal hükümet onların haklarını güçlendirmek için hiçbir girişimde bulunmadı. Tam aksine: Entegrasyon zirvesini uykuya sevk etti, İslam konferansının duvara çarpmasına neden oldu. Vatandaşlığa geçişler en düşük seviyede. Buna rağmen federal hükümet, ülkemizde yetişmiş genç insanların 23 yaşına kadar ailelerinin geldiği ülke vatandaşlığı ile Alman vatandaşlığı arasında seçim yapma zorunluluğu uygulamasında diretiliyor. Genç insanlara getirilen ve hiçbir gerekçesi olmayan bu seçme zorunluluğunu CDU-FDP hükümeti ve özellikle de hükümetin CSU’lu İçişleri Bakanı, aile birleşimine koyulan engellerde olduğu gibi, inatla savunuyor ve Türkiye-AB arasında imzalanan İşbirliği Anlaşması gerçeği ortadayken, Türkiye kökenlilerden bu haklar esirgeniyor.

Federal hükümet entegrasyon kursları için ayrılan kaynakları kısıtlayarak ve işgücü göçü için şeffaf, adil ve ayrımcı olmayan bir puan sistemine ilişkin önerileri reddederek entegrasyonu engelleme politikası yürüttü. Hükümetin seçim kampanyalarında göçe karşı ve güncel olarak Romanları hedef alan öfkeleri yeniden seferber etmesi bu politikalara uygundur.

Nasyonalsosyalist Yeraltı örgütünün işlediği korkunç suçlar tüm ülkeyi sarsmıştır. Biz federal düzeyde ve eyaletler bazında yürütülen araştırma komisyonlarını ve Münih’te

yürüyen yargı sürecini yakından takip ediyoruz. Nasyonalsosyalist Yeraltı örgütünün işlediği cinayetlerin soruşturması sürecinde karşılaşılan vahim olaylar, günlük yaşamdaki ırkçılığın yalnızca toplumda değil, Alman kurumlarında da geniş yer bulduğunu gözler önüne serdi. Bu durum özellikle göçmenleri derinden etkilemiş ve Alman emniyet yapılarına karşı duydukları güveni yok etmiştir. Biz olayların kuşkuyla yer bırakmadan açığa kavuşturulmasını ve ülkemiz kurumlarının yeni bir çeşitlilik kültürüne kavuşmasını isteyenlerin yanındayız.

Günlük yaşamda ırkçılığın, önyargı ve şüpheciliğin karşısına entegrasyon ve iç-selleme konularında kendi yeşil tasarımlarımızı çıkarıyoruz. Biz göçmen haklarını güçlendirmek, eşitlik içerisinde beraberliği desteklemek ve Almanya’da yaşayan tüm insanların katılımını hızlandırmak istiyoruz. Alman vatandaşlığı bu amaçlara ulaşılması için önemli bir araçtır. Bu nedenle Alman olmayanların vatandaşlığa daha çabuk ve kolayca geçebilmeleri amacıyla –ve vatandaşlığın seçme zorunluluğu uygulamasıyla ellerinden alınmaması için– bir vatandaşlığa kabul girişimi başlatmayı öngörüyoruz. On yıllardır burada yaşamakta olan “ilk kuşak” kolaylaştırılmış koşullarda vatandaşlığa geçebilmeli. Burada doğan ve çifte vatandaş olan “en yeni kuşak”, her iki vatandaşlığa da sahip olabilmeli. Onları Alman vatandaşlığı ve ebeveynlerinin sahip olduğu vatan-

daşlık arasında karar vermeye yönelten ayrımcı seçme zorunluluğunu kaldıracğız. Seçme yükümlülüğü bulunanların yüzde 68'i Türkiye kökenli olduğundan, özellikle bu grup mağdur ediliyor. Yıllardır eş birleşimi kapsamında yabancı eşlerin ve resmi olarak birlikte yaşayan yabancı çiftlerin Almanya'ya gelmesinin yeniden kolaylaştırılması için çaba gösteriyoruz. Biz şundan eminiz: Almanca'yı öğrenmenin en iyi yolu, onu günlük yaşamda öğrenmektir. Yurtdışında zorunlu dil sınavları önkoşulunu tekrar kaldıracğız, çünkü bu uygulama, birçok çiftin Almanya'ya gelmeleri açısından yeni ve aşılması güç bir engel oluşturmuştur.

Oturum hakkını yenilemek ve bu hakkı Almanya'ya gerçek bir göç etme hakkına dönüştürmek istiyoruz. Merkel hükümetinin bağımsız oturma hakkı uygulamasına getirdiği kısıtlamaları iptal edeceğiz. Ancak bu şekilde tüm insanların ülkemizde yasal güvence altında yaşamaları, temel haklardan yararlanmaları ve bir perspektif sahibi olmaları güvence altına alınabilir.

Entegrasyon yaşamla birlikte başlar. Bu nedenle çocukların mümkünse en erken yaşta birlikte ve birbirlerinden öğrenmelerini istiyoruz. Biz herkesi bireysel yönden ve sahip olunan güçlü ve zayıf yönleri uygun olarak destekleyen, dil eğitiminin çocukların aile dillerini de kapsadığı iyi çocuk yuvaları ve okullar oluşturulması için çabalıyoruz. Çocukların ilkokulun sonunda seçilip ayıklanması bir haksızlıktır ve gelecek şansını sekteye uğratmaktadır. Bu nedenle hedefimiz çocukların uzun süreli birlikte öğrenimini

sağlamaktır.

Demografik dönüşüm günümüzde etkisini göstermeye başladı ve bu etki artmaya devam edecek. Bu nedenle, göçü, geniş kapsamlı ve şeffaf, göç eden tüm işçilerin oturma sürelerini kolayca uzatabilecek ve sağlamlaştırabilecekleri bir puan sistemiyle yöneterek, işgücü göçünü kolaylaştırmak istiyoruz.

Göçmenlerin tüm meslek dallarında çalışmaları ve kariyer yapmaları ne yazık ki hala normal bir durum olmaktan uzak. İş başvurularında soyadı ya da ebeveynlerin kökeni artık bir başvurunun başarı ya da başarısızlığını belirlememelidir. Bu resmi kurumlar için de geçerli: Biz kurumların kültürlerarası açılımından ve bu kapsamda özellikle kamu idareleri ve adliyelerin, okul ve çocuk yuvalarının açılımından yanayız. Bu kurumlarda ülkemizin toplumsal çeşitliliğinin sergileniyor olması bizler için önemli.

Ülkemizin dinsel çeşitliliği açısından İslam'ın Almanya'ya entegrasyonunu ve eşitlenmesini hızlandırmanın yollarını arıyor ve Müslüman inancına mensup tüm insanları bu müzakerelere katkı sunmaya davet ediyoruz.

Bu seçim kampanyasında ve gelecek dört yıl boyunca multikültürel bir Almanya için –düşmanlıklara, art niyetliliğe ve yanlış önyargılara karşı– savaşlarımızı sürdüreceğiz. Biz göçmenler için, ama herşeyden önce göçmenlerle birlikte, ülkemizde daha fazla eşitlik, kabul görme ve bağlılık için mücadele ediyoruz.

Entegrasyon Politikası

Gregor GYSI
DIE LINKE. Başbakan Adayı

Birçok araştırma, göç deneyimi olan en az bir ebeveyne sahip çocuk ve gençlerin daha çok mağdur edildiklerini kanıtlıyor. Bu çocuk ve gençlerin elde ettiği sonuçlar, erken eğitimden örgün eğitime kadar tüm alanlarda çok daha kötü, katılım oranları düşük; onlara çok yönlü ayrımcılık yapıyor. Eğitim sisteminde varolan önyargılar ve yapısal engellerin azaltılabildiği, kültürel deneyimlerinin ve dillerinin Almanya'nın toplumsal gelişimi açısından bir zenginlik olarak kavranabildiği oranda, onlar daha iyi fırsatlara sahip olabilir. Çocuk yuvaları, okullar, dernekler, spor ve kültür birlikleri ve de sunulacak politik eğitim olanakları, çeşitlilik içerisinde birlikte yaşama büyük bir katkı sağlayabilir.

Bunun önkoşulu tüm eğitim sistemini etkileyecek içselleyici (inklusiv) bir eğitim anlayışdır. Göç geçmişi bulunan insanlar ortalamadan daha kötü toplumsal yaşam koşulları nedeniyle seçici Alman eğitim sistemi tarafından daha çok mağdur ediliyor. Göç kökenli çocuklar, tüm diğer çocuklar gibi tamgün eğitim ve bakım olanaklarından yararlanabilmelidir. İçselleyici bir eğitim sistemi, birlikte öğrenim süreçlerinde, heterojenlik ile bilinçli bir ilişkide olmanın koşullarını yaratır.

Sol Parti (DIE LINKE.) dünyaya açık bir toplumdur. Farklı kökenden insanların çeşitliliğini kabul eden, karşılıklı saygıya dayalı bir beraberlikten yanadır. Burada yaşayan nüfusun beşte biri göç kökenli olarak tanımlanan ve çoğu Alman vatandaşları olan insanlardan oluşuyor. Bu toplumsal grup yaşamın tüm önemli alanlarında mağdur ediliyor. Yüzesel olarak, nüfusun diğer kesimlerine kıyasla, okulu yarıda bırakmak, işsizlik ve sosyal yardıma muhtaç olmak, yoksulluk ve düşük gelir düzeyi açısından yaklaşık iki kat daha fazla etkileniyor. Bu ayrımcılık ne bir alın yazısı, ne de insanların kendi suçudur. Toplumsal olmayan siyasetin, kendini koruma ve diğerlerini dışlamaya dayanan bir yabancılar yasasının, ücretlerin düşürülmesi, küçük işlerde çalışma ve taşeron işçiliğinin ve de sosyal seçicilik uygulayan bir eğitim sisteminin sonucudur.

Biz bu durumu toplumsal eşitlik içeren dayanışmacı bir siyasetle, dezavantajlıların planlı olarak desteklenmesiyle, göçmen haklarının güçlendirilmesiyle, toplumsal güvencesi olan çalışma koşullarıyla, adil ve insanca bir emeklilikle değiştirmek istiyoruz. Biz, vatandaşlıktan bağımsız, burada kalıcı olarak yaşayan tüm insanların federal ve eyalet seçimlerine ve yerel seçimlere katılma hakkını ve de vatandaşlığa geçişlerde uygulamayı etkileyecek kolaylaştırmalar sağlanmasını talep ediyoruz (çifte vatandaşlık, vatandaşlığa geçişlerin gelirden bağımsız ve düşük ücretler karşılığında ve de dil ya da bilgi düzeyini ölçen ayrımcı testler olmaksızın sağlanması).

Biz içselleyici bir eğitim anlayışını savunuyoruz. Toplumsal dışlanmışlığı yaşayan ve gelir düzeyi düşük insanlar için çocuk yuvası ücretleri (çok) büyük bir engel oluşturur. Bu nedenle çocuk bakım kuruluşlarından ücretsiz olarak yararlanılabilmelidir. Biz ağırlıklı olarak, katı bir biçimde başarımlara göre ayrılmış grupların olmadığı birleşik okullarda (*gemeinschaftsschule*) yeni bir öğretim ve öğrenim kültürü yaratmak istiyoruz. Çocukların kökene bağlı çokdilliliği mutlaka desteklenmeli ve önemli bir fırsat olarak kavranmalı. Tüm bunlar eğitim kurumlarının daha iyi öğretim ve öğrenim araçları, yardımcı araçlar ve herşeyden önce iyi eğitilmiş, artan oranda da göç kökenli personel ile donanımını ve de sağlıklı, ücretsiz öğle yemeği verilmesini gerektirir.

Göçmenlerin varolan sorunları, özde toplumsal olarak dezavantajlı insanların sahip olduğu sorunlardır. Ne yazık ki, göç kökenli olmayan ve sayıları giderek artan birçok Almanla da aynı dezavantajları paylaşıyorlar. Ancak bunun ötesine geçen, iş piyasasına geçişlerin sınırlandırılması, yurtdışında edinilen niteliklerin ve diplomaların hala yeterince kabul görmemesi, eğitim sisteminde, çıraklık yeri ve iş olanağı tahsisinde

uygulanan ayrımcılık gibi zorluklarla da karşı karşıyadırlar. Sol Parti tüm bu konularda daha iyi bir politika yürütülmesi için yıllardır somut önerilerde bulunuyor. Henüz 2007'de, federal mecliste, yurtdışında edinilen niteliklerin kabul görmesi için kolaylık sağlanması amacıyla bir girişim başlatılmasını talep ettik ve böylece o ana dek pek tartışılmayan bir soruna zamanında dikkatleri çekmiş olduk. Biz gönüllü dil ediniminin herkese açık nitelikli dil kursları aracılığıyla sistematik olarak desteklenmesini istiyoruz. Biz yurtiçinde ve yurtdışında düzenlenen dil sınavlarının, göçmen haklarını sınırlandırmak ve yeni engeller koymak için kullanılmasına karşıyız.

Türk vatandaşları, Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Türkiye arasında 1963'te imzalanan işbirliği anlaşması kapsamında özel haklara sahiptir – ancak federal hükümet tarafından bu haklar göçmenlere tanınmamaktadır. Sol Parti bir skandal olan bu politikaya karşı mücadele ediyor. Federal Almanya Cumhuriyeti'nin mahkemeler tarafından sürekli olarak anlaşmaya uymaya çağırılması kabul edilemez bir durumdur. Federal hükümet sözünün tutmalıdır ve Türkiye karşısındaki yükümlülüklerini tümüyle yerine getirmelidir.

Artık Almanya'da ırkçılık genel bir toplumsal sorun olarak algılanmaya başlanmalı ve ona karşı mücadele edilmelidir. Bu da "entegrasyon" konusunun kapsamına girer. Bu bağlamda yalnızca Neo-naziler söz konusu değildir, aksine toplumun içindeki ırkçılıktır. Nasyonsosyalist Yeraltı örgütünün cinayetleriyle ilgili araştırmalar, polis içinde dahi ırkçı tutum ve önyargıların ne kadar yaygın olduğunu göstermiştir. Cinayet kurbanı oldukları halde "Türkler" potansiyel suçlu olarak görülmüşlerdir, herşeyden önce organize suçlar ve uyuşturucu ticareti ile ilişkileri araştırılmıştır, ırkçı katilleri arayan olmamıştır. Bu bağlamda "döner cinayetleri" sözünün dikkatsizce ve art niyetlilikle kullanılması bile birşeyleri açıklamaya yeter. Partilerin ve hükümetin sağ popülist öfkeyi siyasal açıdan puan toplamak amacıyla kullanmaktan ve göçmenlere karşı kuşkuları körüklemekten vazgeçmeleri ırkçılığa karşı alınacak ciddi bir önlem olur. Sözde "entegrasyonu reddedenlere" yönelik kampanyalarla, sözümona "sosyal güvenlik sistemlerine akın edilmesine karşı" yapılan durdurak bilmeyen uyarılarla ve çifte vatandaşlık ve göçmenlere yerel seçim hakkının tanınmasına ilişkin, ideolojik bakımdan aşırı yüklenmiş tartışmalarla toplumda bu kuşkular ekilmiştir.

Federal hükümetin son yıllarda "entegrasyon zirveleri", "entegrasyon planları" ve hatta "göstergelere dayanan entegrasyon raporları" gibi sayısız girişimleri olmuştur. Bu girişimler konunun ne denli önemli olduğunu gösteriyor. Ancak tüm yapılanlar, ilk etapta simgesel politikalar, göçmenlerin gerçek yaşam koşullarında ise neredeyse hiçbir şey değişmemiştir. Güzel sözler yerine artık harekete geçmeye ihtiyaç var!

Almanya Bir Fırsatlar Ülkesi Olmalıdır

Rainer BRÜDERLE

FDP Başbakan Adayı

Çeviri Die Gaste

Almanya bir göç ülkesidir ve böyle kalmalıdır. Nitekim göçmenler son 60 yılda ve bunlar arasında özellikle de Türk kökenli göçmenler Alman toplumunu etkilemiş ve birlikte şekillendirmiştir. Farklı kültürlerin birbirlerine yakınlaşması her zaman prüz-süz geçmeyen, ama sonuçta herkesin kazançlı çıktığı uzun bir süreçti. O süreçten bu yana artık şu geçerlidir: Çeşitlilik, tekil olmaktan daha iyi.

Göç kökenli insanların entegrasyonu açıkça Almanya'nın çıkarıdır. Nitekim başarılı entegrasyon, göçmenlere kendi potansiyellerini topyekün gerçekleştirmelerini olanaklı kılar. Onlar böylece Alman toplumu için vazgeçilmez katkılarda bulunurlar. Entegrasyonun başarısızlığı koşullarında ise kendi değer ve hukuk anlayışlarına sahip paralel toplumlar oluşur.

Bunun olmaması gerekir. Her kültürel artalana saygı duymakla birlikte, Almanya'da yaşamak demek, özgürlükçü demokratik değerleri benimsemek, Alman hukuk sistemini kabul etmek ve Almancaya egemen olmak demektir.

Bunlar göçmenlerin büyük çoğunluğunun Alman toplumuna başarıyla katılmış olduklarının üstünü örtmemelidir. Buna rağmen Almanya'da tüm insanlar için toplumsal katılım mümkün olmalıdır. Bu nedenle entegrasyon süreci tamamlanmadıkça, devlet doğru araçları hizmete sunmalıdır. İlgililerin tekil girişimleri vazgeçilmezdir ve siyaset tarafından bu girişimler desteklenmeli ve teşvik edilmelidir. Bu açıdan bakıldığında Almanya'da çoğu zaman çalar saatin sesi duyulmamış ve önemli fırsatlar kaçırılmıştır.

Biz Liberaller ilkece göçmenlerin çaba göstermeye hazır ve entegrasyona açık olduklarına inanıyoruz. Çünkü yurdunu terketme ve yeni fırsat arayışında yabancı ülkelere taşınma kararı, cesaretli olmanın ve girişimci ruhunun bir göstergesidir. Ve çaba göstermeye hazır hiçkimsenin Almanya'da toplumsal yükselişi zorlaştırılmamalıdır.

Eğitim yükselmenin ve özgür iradenin anahtarıdır. Ülkemizin her yurttaşı bu hakka sahiptir. Ama bununla birlikte göçmenlerin bireysel gereksinimlerini göz önünde bulundurmamak ve ağırlıklı sorunları planlı olarak ele almak önemli. Örneğin FDP fraksi-

yonu koalisyon içerisinde göçmen aile çocuklarına verilecek dilsel destek için 400 milyon Euro ayrılmasının ve gereksinime uygun 4.000 çocuk yuvası oluşturulmasının kabul edilmesini sağladı. Özellikle erken yaşta dil desteği kapsamında, gelecekte, artan oranda ebeveynlerle işbirliği de dayanak alınmak zorunda. Bu amaçla daha çok bakıcının kültürlerarası yeterlikler konusunda eğitilmesi ve göçmen ailelerde, çocuklarını yuvaya göndermeleri için daha yoğun tanıtım yapılmalıdır.

Yetişkinler de dilsel yetersizlikler nedeniyle kendilerine açık olan fırsatları çoğu durumda kullanamamaktalar. Bu nedenle Federal Hükümet geçen yıl 200 milyon Euro'dan fazla bir ödeneği entegrasyon kurslarına yatırmıştır. Gelecek yıllar için belirlediğimiz hedefler ise bunun ötesine geçiyor. FDP entegrasyon kurslarını daha geniş bir kitleye, örneğin iltica hakkı tanınmış mültecilere ve ikamet hakkına sahip sığınmacılara açmak istiyor. Denenmiş birer araç olarak bu kurslar tüm göçmenlerin erişebileceği kurslar olmalıdır.

İnsanlar çalışarak kendini geliştirebilir ve gerçekleştirebilir. Göçmenler Almanya'da çokluk büyük bir çalışkanlıkla öne çıkmışlardır. Buna rağmen göç kökenli insanların işsizler arasındaki oranı ortalamanın üzerindedir. Gelecekte bu insanların daha iyi bir katılımını sağlamak istiyoruz. Çünkü göçmen işgücü ekonomimizin başarısı ve gelecekteki rekabet gücü için temel bir yapıtaşı oluşturur.

Bu amaçla okuldan çıraklık eğitimine geçiş, meslek seçiminde daha iyi bir danışmanlık aracılığıyla, örneğin meslek kılavuzları yardımıyla kolaylaştırılmalı. Çıraklık eğitimi için göç kökenli gençler ile işverenler arasında görev yapan arabulucuların geçmişteki çalışmaları da başarılı bir çalışma olmuştur. Bu tür çözümleri federal ölçekte genişletmek istiyoruz.

Almanya günümüzde cazip bir göç politikasını yapılandırma göreviyle karşı karşıyadır. Ekonomimizin büyümesini ancak yurtdışından nitelikli işgücünü ülkemize getirebildiğimiz koşullarda güvence altına alabiliriz. Liberaller mavi kart uygulamasıyla önemli bir adım atmışlardır. Öte yandan yabancı diplomaların kabulünü öngören yasa, içinden çıkılmaz bürokratik sarmaşığı göç işlemlerinden tasfiye etmekte. Yabancı diplomaların kabul edilmesi bu şekilde kolaylaştırılmış ve şeffaflaştırılmış oldu.

Almanya artarak bir fırsatlar ülkesi olmalıdır. İnsanların çeşitlilik üzerinden ve çeşitlilik aracılığıyla geliştiği bir ülke. Nereden geldiğinin değil, nasıl bir çaba göstermeye hazır bulunduğu belirleyici olduğu bir ülke. Liberal entegrasyon politikaları böyle bir ülkeyi yaratıyor. Göç kökenli insanları devlete bağımlı kılmak istemiyoruz, aksine tekil girişimleri ve çaba göstermeye hazır olmayı güçlendiren belirli araçlarla, insanları kendi fırsatlarını yaratmaya ve bu fırsatları kullanmaya cesaretlendirmek istiyoruz.

Herkes İçin Yükselişin Partisi CDU

Armin LASCHET

CDU Genel Başkan Yardımcısı

Çeviri Die Gaste

Hıristiyan Demokratlar yönetiminde olduğundan bu yana entegrasyon politikası Almanya'da yeni bir dinamik kazandı. 2005 yılında SPD İçişleri Bakanı Otto Schily siyasi hedef olarak asimilasyondan hareket ederken, görevi devralan Wolfgang Schäuble, birçok insanın beklediği sözleri dile getiren kişi olmuştur: "İslam Alman toplumunun bir parçasıdır". Bu, Almanya'nın bir göç ülkesi olduğunun ve herkesin kendi din ve kültürünü koruyabileceğinin kavranmasıydı. 2006'da ilk Alman İslam Konferansı'nın oluşturulması ve şansölye tarafından hayata geçirilen ilk Entegrasyon Zirvesi bu yeni politikanın bir dışavurumudur. Bir Alman şansölye ilk kez göçmenleri başbakanlık ofisine davet ediyordu – aslında bunun göçün başlamasından 50 yıl

sonra gerçekleşiyor olması inanılmazdır. Ve henüz Aşağı Saksonya Başbakanı olduğu dönemde Türkiye kökenli politikacı Aygül Özkan'ı Almanya'nın göç geçmişi bulunan ilk Alman bakanı olarak göreve getiren ve 2010'da Almanya'nın Birleşme Gününde multikültürel göç toplumunu konuşmasının merkezine taşıyan, Hıristiyan Demokrat Cumhurbaşkanı Christian Wulff olmuştur.

2005'te Kuzey Ren Vestfalya'da, CDU'nun, muhalefette olduğu 39 yıllık sürenin ardından hükümet olmanın getirdiği sorumluluk kapsamında Almanya'da ilk entegrasyon bakanlığını kurmuş olması bu hedeflere hizmet etmiştir. Ebeveynlerin kökeninden bağımsız olarak herkesin yükselebilemesi – bu, önümüzdeki federal seçimlerde de hedefimizdir.

Biz toplumsal yükseliş ile başarılı entegrasyon arasında bir bağlantı olmasını istiyoruz. Kuzey Ren Vestfalya'da entegrasyon bakanı olduğum dönemde "göçmen"

olarak tanımlanan ve yakın ya da uzak ülkelerden Almanya'ya göç eden insanların ne tür görevlerle karşı karşıya olduklarının bilincine vardım. Dilsel eksikler çoğu zaman entegrasyon açısından aşılması zor birer engel oluşturur. Bu nedenle üç yaş altı çocukların bakımı için olanakların artırılması entegrasyon bakanlığım döneminde özel bir ağırlık noktası oluşturmuştur. Ayrıca dört yaş grubu tüm çocuklar için hazırlanan zorunlu dil testleri uygulamasını Kuzey Ren Vestfalya eğitim yasası kapsamına aldık, böylelikle dört yaşından başlayan erken eğitime odaklanıyoruz. Çocukların okula başlamadan iki yıl önce dilsel yeterlikleri kontrol ediliyor. Nitekim bu uygulama yalnızca göçmen çocuklarına yarar sağlamıyor. Ne de olsa bu testlerde dil desteği gereksinimi olduğu saptanan her beş çocuktan biri Almandı. Birçok Alman çocuk da artık kendi dillerini okulun gerektirdiği düzeyde bilmiyor. Bu Sarrazin ile aradaki farktır: Eğitim eksiklerinin dinsel ve kültürel farklılıklarla ilgisi yoktur, aksine bunlar birer sosyal rundur.

Göçmen ailelerden gelen çocuk ve gençler son yıllarda açıkça daha iyi okul ve eğitim mezuniyetleri elde ettiler. Göç geçmişi bulunmayan yaşlılarına kıyasla okulda ve meslek eğitiminde hala çoğu kez sorunlarla karşılaşılıyorlar. Biz bu çocukların arayı kapatmaya devam etmesini ve daha iyi okul ve eğitim mezuniyetleri elde etmesini istiyoruz. Ebeveynlerin şu an olduğundan daha etkin biçimde çocuklarını okula hazırlaması ve okul süreçlerine eşlik etmesi de buna dahildir. Bu amaçla ebeveynleri, onlara yönelik özel programlarla desteklemek istiyoruz.

Başarılı entegrasyonun ve toplumsal yükselişin anahtarı iyi bir eğitimidir. Nitekim göç geçmişi bulunan ya da bulunmayan tüm Almanlar için de bu aynı oranda geçerlidir. Bu bakımdan toplumsal yükseliş ilkesi çocuk yuvasından ustalık belgesine, ilkokuldan üniversiteye, çıraklık eğitiminden doktora tezine kadar geçerli ve ilkece bu ülkede yaşayan tüm insanlara açık olmalıdır: Bu ilke Hartz IV ödeneğinden yararlanan kişiye, göç geçmişi bulunan çocuğa, zanaatkâr ve akademisyene de aynı biçimde açık olmalıdır. Nitelik düzeyi genç insanların iş piyasası perspektifleri üzerinde çok büyük bir etkiye sahiptir.

Almanya günümüzde nitelikli işgücü göçüne bağımlıdır. Ülkemizde göç geçmişini bulunan insanlara ne denli gereksinim duyduğumuz, örneğin belirli mesleklerde ve belirli nitelik düzeylerinde yaşanan dar boğazlara bakıldığında açıklık kazanıyor. Ülkemiz ekonomisi uzun süredir görmediği büyük bir canlanma yaşıyor. Almanya'da yaklaşık 41 milyon insan bir iş sahibidir. Aynı zamanda birçok şirket, işsizlik oranı şu an yüzde 7,1 olsa da, mevcut işçi gereksiniminin bir bölümünü kapatamadıklarını açıklıyor. Öyle ki, örneğin acilen eğitilmiş hasta bakıcı, soğutma teknisyeni, yaşlı bakıcısı ya da elektrikçi aranıyor. Toplumda göçten ve yabancı işçilerden korkulduğunu ve bunun kültürümüzün tehdit edilmesi ve aşırı yabancılaşma ile gerekçelendirildiğine tekrar tekrar tanık oluyoruz. Şunu söylemeye izin verin, burada ne kültürün yitirilmesi ne de bir "kültür karmaşası" söz konusu değildir. Bunun yerine kültürel çeşitlilikten söz ediyoruz. Çeşitliliği bir zenginlik olarak duyumsamak zorundayız.

Kültürel çeşitlilik kendi kültürünün bilincinde olmayı, ama yabancı kültürlerle ilgi göstermeyi, onlara hoşgörülle yaklaşmayı, değer vermeyi ve onu barışçıl ve üretken

bir birlikte yaşam için kullanmayı ifade eder. Eski BM Genel Sekreteri Kofi Annan gerek göç veren ve göç alan ülkeler gerekse de göçmenler açısından kazan-kazan durumu yaratmanın zorunlu olduğu tezini savunuyor.

Almanya geçmişte ve günümüzde farklı köken ve kültürlerden sayısız insanın vatani olmuştur. Biz bu geleneği canlı tutmak ve geliştirmeye devam etmek istiyoruz. Almancaya egemen olmak ve anayasamıza ve değerler sistemimize bağlılık entegrasyonun temel önkoşullarıdır. Başarılı bir entegrasyon göçmen ve yerli nüfusun etkileşimine ihtiyaç duyar.

Bu federal seçimlerde Angela Merkel'in şansölye olmaya devam edip etmemesi ve Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesinden bu yana en yüksek istihdam oranına ulaşan ekonomik gelişmenin sürdürülüp sürdürülmemesi gündemdedir. Bu birçok göçmen aileye de fırsatlar sunuyor. Ve CDU ilk kez Müslüman bir adayla seçimlere giriyor. CDU değişti, göçmenler için önemli iyileşmeler sağladı. Ben Almanya'nın gerçek yükselişin varolduğu bir cumhuriyete dönüşmesi için çalışmaya devam edeceğim.

2013 Federal Seçimlerinde Parti Programlarının Bir Tahlili

Berlin Alice Salomon Yüksekokulu Prof. Dr. Jürgen NOWAK

Her dört yılda bir federal seçimlere gidildiğinde, partiler, iktidarda kalmaları ya da iktidara gelmeleri durumunda neleri hayata geçirmek istedikleri yönünde seçmenlere vaatlerde buldukları birer seçim programı yayınlar. Aşağıdaki analizde partilerin göç, göçmenler, entegrasyon, vatandaşlık hakkı vb. toplumsal-siyasal konulardaki tutumlarının özgül içerikleri ele alınacak.

CDU/CSU

Almanya için birlikte başarılı olmak.
(2013-2017 Hükümet Programı)

CDU/CSU'nun seçim programı toplam 127 sayfadan oluşuyor. İşlenen ağırlıklı konular "Almanya'nın refahını garanti altına almak", "Almanya'nın sahip olduğu fırsatları kullanmak", "Almanya'nın birlikteliğini güçlendirmek" ve "Almanya'nın yaşamaya değer yurdunu korumak"tır. Entegrasyon konusu 4. ana bölüm olan "Almanya'nın birlikteliğini güçlendirmek" bölümünün, alt bölümünde (4.3 "Çeşitlilik zenginleştirir-Hoşgeldin kültürü yaratmak") irdelenmektedir. Hemen ilk tümcede şu ileri sürülmektedir:

"Almanya entegrasyonun başarılı olduğu bir ülkedir. Bizimle aynı değerleri paylaşan, birlikte çaba gösteren ve ülkemizi ileriye taşımak isteyen herkes hoşgeldi" (s. 63).

Ve devam ediyor:

"CDU ve CSU ülkemize gelen insanların yükselme arzularını ve birlikte inşa etmeye hazır birer insan olmalarını planlı biçimde desteklemek istiyor. Yetenekli beyinler için yürütülen uluslararası rekabette, başka ülkelerden yüksek nitelikli ve çaba göstermeye hazır insanları ülkemize kazanmak istiyoruz. Ülkemiz bu insanlar ve aileleri için yaşanabilirlik ve çalışılabilirlik bakımından daha çekici olmalıdır. ....

Biz belediyelerin birer 'hoşgeldin merkezleri' olmasını istiyoruz..." (s. 64)

Programda aslında çok az sayıda eksiklere değiniliyor ve bu nedenle kısaca eğitim fırsatlarının iyileştirilmesi ve Almanca dil becerilerinin desteklenmesi isteniyor. Buna karşın "Vatandaşlığa geçiş: Ülkemize ve değerlerimize bağlılık" paragrafı çok daha uzun. Bu paragrafta şu ifade edilmektedir:

"CDU ve CSU, yasalara sadık göçmenlerin büyük bir çoğunluğunun çıkarları açısından da, enteg-

rasyonu reddedenlere kararlılıkla karşı koyar. Desteğimizi isteyen herkes, entegrasyona istekli olduğunu sergilediği tutumla açıkça ortaya koymalıdır. Sorumluluklarından kaçan bir kimse, bunun kendi oturum statüsü ve sosyal haklarını etkileyeceğini hesaba katmalıdır" (s. 66)

Burada sorulması gereken: "Entegrasyonun reddedilmesini" ya da "sorumluluklardan kaçmayı" kimin, nasıl tanımladığıdır? "Başarılı" bir entegrasyon politikası hangi kriterlere ve olgulara göre ölçülür? Ve göçmenlerin "yasalara sadakati" hakkında kim, nasıl karar verir? Ceza yasası mı? Bununla birlikte toplumsal-siyasal söylemlerde yıllardır talep edilen çifte vatandaşlık ve yerel seçim hakkı gibi noktalar kesinlikle reddediliyor.

Vargı:

CDU/CSU kendisini takip eden "Almanlık", "Alman yurdu" gibi "eski" gölgelerden kurtulmuş değil. Seçim programı yetenekli beyinler için hoşgeldin kültürü yaratmak ile entegrasyonu reddedenlere karşı caydırıcı tehditte bulunmak arasında bir programdır.

SPD

Belirleyici olan BİZ'dir.

(2013-2017 Hükümet Programı)

SPD'nin seçim programı toplam 118 sayfadan oluşuyor. İşlenen ağırlıklı konular "finans kapitalin dizginlenmesi", "eğitim, eşitlik ve çağdaş bir toplumda birlikte yaşamak", "sosyal güvence" ve "iyi komşuluk ilişkileri"dir. III. ana bölüm olan "Eğitim, eşitlik ve çağdaş bir toplumda birlikte yaşamak", 5. alt bölüm olarak "Eşit katılım: Çağdaş bir entegrasyon politikası için" bölümünü kapsıyor. Birinci paragrafta şunlar talep ediliyor:

"Almanya açık olan bir ülkedir. Çeşitlilik içerisinde eşit bir biraradılığı savunuyoruz. Entegrasyon politikasını yeniden tasarlamak demek, sonuçta entegrasyon kavramını aşmak ve onu son derece doğal toplumsal-siyasal bir talep olan katılım ve partisipasyon istemiyle değiştirmektir" (s. 58).

Partisipasyon katılımı ifade ettiğinden

bu hatalı dilsel kullanımı dışta bıraktığımızda, bu çıkış noktası, ayrımcılığı engellemek için, tüm yurttaşların içsellenmesine (Inklusion) yönelerek en azından doğru bir yönü gösteriyor. SPD özel olarak şunları istiyor:

- Çifte vatandaşlık hakkı,

- Beş yıllık yasal oturum süresi sonrasında yabancılara yerel seçim hakkının tanınması,

- Kamu hizmetlerinin göç kökenli insanlara açılması ve

- Dezavantajlı kentsel bölgeler için yürütülen "Sosyal Kent" Programı'nın kısıtlanmaması.

- Almanya'da doğan kız ve erkeklerin vatandaşlığa alınması ve vatandaş olarak kalması.

Vargı:

SPD seçim programı birtakım soruna değiniyor, ama örneğin seçim hakkı gibi kapsamlı somut öneriler içeren listesi, daha çok zayıf kalıyor.

Birlik 90/Yeşiller

Yeşil Dönüşüm Zamanı. Katılım. Süreçlere el atmak. Geleceği yaratmak.

(Birlik 90/Yeşiller Partisi'nin federal seçim programı)

Birlik 90/Yeşiller Partisi'nin seçim programı toplam 320 sayfayı kapsıyor ve toplamda 16 konuyu irdeliyor. "%100 güvenli enerji", "ekonomide farklı bir anlayış", "genç, yaşlı, herkes için katılım", "herkes için sağlıklı bir çevre ve sağlıklı beslenme", "herkes için hür bir internet ve bağımsız medya" ve "yurttaş haklarının güçlendirilmesi" noktaları ağırlıklı konuları oluşturuyor.

Seçim programı çok sayıda konuya değinmiş, ama entegrasyon, Yeşiller, Almanya'nın göç ülkesi olduğu noktasında her zaman öncü olmuşsa da, son derece sınırlı tutulmuştur. İlk giriş bölümünde kısaca şu ifade yer alıyor:

"Biz göç toplumumuzu farklı kökenlere sahip insanların eşitlik içerisinde birarada yaşayabilecekleri biçimde şekillendirmek istiyoruz. Vatandaşlığa her geçişi başarı olarak gören çağdaş bir entegrasyon politikası istiyoruz" (s. 17).

Entegrasyon konusu "N. Yurttaş hak-

ların güçlendirilmesi" ana bölümünde yer alan 1. alt bölümde "Güvenliği özgürlüğün hizmetine sunmak" ve 6. alt bölümde "İnsanları vatandaşlığa almak - entegrasyon ve içselleme (inklüzyon) yoluyla" bölümlerinde, somut olarak, ancak ayrıntıya girmeden ele alınıyor (bkz. s. 222f ve 231f):

- Kamu hizmetlerinin göç kökenli tüm insanlara dönük kültürlerarası açılımı,

- Çifte vatandaşlığı yasalastırmak,

- Yurtdışında düzenlenen Almanca kurslarını ilgili tüm kesimlere açmak,

- Eş birleşimi kapsamında yabancı eşlerin ve resmi olarak birlikte yaşayan yabancı çiftlerin Almanya'ya gelmelerini kolaylaştırmak ve

- Yurtdışında yapılan dil testlerini kaldırmak.

Vargı:

İki noktada sıralanan talepler kataloğu aslında SPD'nin taleplerinden daha kapsamlı, ama beklentilerin gerisinde kalıyor.

FDP

Almanya'nın güçlü kalması için.
(2013 Yurttaş Programı)

FDP'nin seçim programı yalnızca 118 sayfayı kapsıyor. Ağırlıklı konular "herkesin yükselebilmesi için ekonomik büyüme", "herkesin kendini aşabilmesi amacıyla fırsatlar sunmak", "ülkemizin geleceği kazanması için ilerleme" ve "herkesin bir seçimi olabilmesi için çeşitlilik"tir. Belirtilen son ana bölümde yer alan "açık ve çeşitliliği içinde barındıran bir Almanya'da göç ve entegrasyon" noktasına yaklaşık üç sayfa ayrılıyor. Ve bu nokta, aşağıdaki sıralamanın da ortaya koyduğu gibi, çok sayıda somut öneri içeriyor.

- "Dört yılı tamamladıktan sonra vatandaşlığa hızlandırılmış geçiş",

- "Çifte vatandaşlığa" izin verilmesi,

- Kamu hizmetlerine göç kökenli personelin kazanılması,

- "İslam teolojisi kürsülerinin artan oranda kurulması",

- "Kamu kuruluşlarına danışmanlık hizmeti vermek üzere bir İslam araştırmaları akademisinin kurulması",

- "Ebeveynler ve çocukları için birleştirilmiş dil desteği" ve

– Vize alımında daha büyük bir esneklik ve cömertlik”.

Vargı:

FDP göç alanında liberal anlayışını ve böylece koalisyon ortağı CDU/CSU ile arasındaki farklılıkları ortaya koyuyor.

Sol Parti

%100 Toplumsal.

(2013 Federal Seçim Programı)

Sol Parti'nin seçim programı 88 sayfa ile en kısa program. “Dayanışmayı yeniden keşfetmek: iyi bir iş ve sosyal adalet”, “demokrasiyi ve sosyal devleti savunmak” ve “demokratik katılım: söz hakkını içeren bir demokrasi için” ağırlıklı konuları oluşturuyor. Bu son belirtilen ana bölümde, “Burada yaşayan herkes için demokrasi. Göçmenlere eşit haklar” başlığı altında göçmenlerin lehine kapsamlı talepler sıralanıyor:

– “Burada doğan tüm çocuk ve gençler Alman vatandaşı olma hakkına sahiptir”,

bu diğer bir ifadeyle üzerinde doğulan topraktan kazanılan hak (ius solis) – “ve ebeveynlerinin sahip olduğu vatandaşlığı reddetmek zorunda değildir”, bir başka ifadeyle bu çifte vatandaşlık hakkıdır.

– “Almanya’da yaşayan göçmenlere federal ve eyalet seçimlerine ve yerel seçimlere katılma hakkı”.

– “Eş birleşimi kapsamında eşlerin ve birlikte yaşayan (eşcinsel) çiftlerin Almanya’ya gelişi engellenmemelidir”.

– “Vatandaşlığa geçiş koşullarının kolaylaştırılması”

– “Biz birden çok vatandaşlığı olanaklı kılmak istiyoruz” ve

– Yurtdışında edinilen niteliklerin kabul edilmesi.

Vargı:

Sol Parti, diğer partilere kıyasla, göçmenler için “en radikal” programa sahip, çünkü bu program, burada doğan herkese

vatandaşlık hakkının tanınması ve yabancıların federal seçimlere katılma hakkı gibi diğer partiler açısından tabu olan birkaç nokta içeriyor.

Özetleyici Bir Karşılaştırma

Aşağıdaki tabloda seçim programlarının analiz sonuçları genel bir bakış sunmak üzere özetlenmiştir.

Vargı:

Analiz partiler arasında varolan bazı benzerlikleri ortaya çıkarıyor, ama farklılıklar da kesin olarak belirginleşiyor. CDU/CSU

göç ve göçmenlerle birlikte yaşamak noktasında hala muhafazakar bir parti, ama on yıl öncesine kıyasla pek “o kadar da deutsch” görünmüyor.

Katılım ve içselleme anlamında, ius solis ve her alanda seçim hakkı ile Sol Parti en ilerici parti görünüyor, buna karşın SPD, Yeşiller ve FDP henüz çekingen davranıyor. Her dört parti bu siyasal alanda birbiriyle koalisyon gidebilecek durumda, CDU/CSU ise toplumsal-siyasal söylemin biraz “dışında” duruyor.

Çeviri Die Gaste

Program İçeriği	CDU/CSU	SPD	Yeşiller	FDP	Sol Parti
Çifte vatandaşlık	HAYIR	EVET	EVET	EVET	EVET
<i>Ius solis</i> (Doğumla Vatandaşlık)	HAYIR	EVET	EVET	HAYIR	EVET
Daha fazla entegrasyon ve dil kursu	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET
Kamu hizmetlerinin kültürlerarası açılımı	EVET	EVET	EVET	EVET	-
Yerel seçim hakkı	HAYIR	EVET	-	HAYIR	EVET
Aile birleşiminin kolaylaştırılması	HAYIR	-	EVET	HAYIR	EVET
Vatandaşlığa geçişlerin kolaylaştırılması	HAYIR	-	EVET	EVET	EVET

Duyduk-duymadık demeyin, 22 Eylül 2013 Pazar günü Almanya’da Federal Meclis seçimleri var. 612 milletvekilinden oluşan Federal Meclis (*Bundestag*) seçimlerine, ülke çapında 11 parti katılıyor. Bu 11 partinin 6’sı, toplam 98 Türkiye kökenli kişileri aday listelerinde yer veriyor. 98 Türkiye kökenli adaydan 23’ü Yeşiller’den, 20’si SPD’den, 20’si Linke’den, 17’si Korsan Parti’den, 10’u FDP’den ve nihayetinde 8’i CDU’dan aday gösterilmiştir. Beklentilere göre, bu adaylardan sadece 5 ya da 6 tanesi Federal Meclis’e girebilecek.

Almanya’daki Federal Meclis seçimleri, Türkiye’de ya da ABD’deki seçimlerle kıyaslandığında, sönük, silik ve sesizlik içinde geçmektedir. Seçimler, medyada, “Alman standartlarına” uygun biçimde yer almaktadır.

“Türk medyasının” seçimlere yaklaşımı da, “Türk göçmen standartlarına” uygundur. Genel yaklaşım, “hangi partiye oy verirsen ver, yeterli sandığa git” sözleriyle özetlenebilecek bir “tarafsızlık” içindedir. En tipik politik yaklaşım ise, “genellikle Türk seçmenlerinin SPD’yi tercih ettiği” yorumundan ibarettir.

Almanya’da federal ya da eyalet seçimlerinde seçmenleri hareketlendiren ve politize eden bir seçim kampanyası yürütülmediğinden “Türk medyası”nın bu suya-sabuna dokunmaz “tarafsız” yaklaşımı da fazlaca önemsenmemektedir. Seçime katılımı artırmak için billboardlara asılan “oy kullan” sloganlarının ötesinde bir siyasal yaklaşımı olmayan “Türk medyası”, bu yolla hem suya-sabuna dokunmamış, hem de Alman siyasal partileri karşısında “aynı mesafede” kalabilmeyi becerebilmiş olmaktadır.

Kimilerine göre, demokrasi, “sandıktan ibaret”tir. Buna göre, seçmenler hükümet partileri kadar muhalefet partilerine de tepkilerini “sandıkta” gösterir. Beğendiklerine oy verir, beğenmediklerine oy vermez. Hangi partiye oy verildiğinin önemsizleştirildiği bir seçim ortamında ise, bireylerin hangi partiye oy verecekleri de önemsizleşir.

Durum böyle olunca Almanya seçimlerinde “Türk medyası”nın standart “tarafsızlığı”, demokratik kurallara uygun ve saygılı bir tutum gibi görünmektedir. Böylece 18 yaşını geçmiş Türkiye kökenli Alman vatandaşları “özgür iradeleriyle” başbaşa bırakılmaktadır.

Buna karşın, her türlü araç (medya başta olmak üzere) kullanılarak yürütülen seçim kampanyaları, tüm bu “tarafsız” tutumları ortadan kaldırmaya yöneliktir. Ama bizler, yani Almanya seçimlerinde oy kullanma hakkına sahip olan vatandaşlar, sonuçta göçmenizdir. Bu nedenle de, Almanya’nın “asli” sahibi değildir. Almanya’nın kaderi, geleceği, siyasal yönetimi çok da bizleri ilgilendirmez. Zaten bizlerin Alman vatandaşlığına geçiş nedenimiz, Alman toplumu içinde etkin olmak ve siyasal yönetime katılmak gibi “ulvi” şeyler değil, bürokratik sorunlardan kurtulmak, sınırlardaki engelleri aşmak vs.’den ibarettir. Böyle olunca

da, bizlerin hangi partiye (ve neden) oy vereceğimizin de önemi kalmamaktadır.

“Ben”, bir vatandaşım. Her vatandaş gibi, demokratik ortamda kendi düşüncelerimi söyleme hakkına sahibimdir. Düşüncelerimden dolayı herhangi bir yaptırımla karşılaşmayacağımın anayasal güvencesi vardır. Herhangi bir medya yöneticisi ya da dernek (sivil toplum kuruluşu) yöneticisi olsam da, herhangi bir siyasal partiye üye olabilirim. Siyasal partiye üye olmam ya da bir siyasal partiyi desteklemem benim bireysel tutumumdur ve bireysel hakkımdır. “Ben”im bu bireysel siyasal tercihim yüzünden, farklı siyasal tercihi olan kamu yöneticileri tarafından dışlanmam ya da temsil ettiğim kuruma farklı davranılması demokrasinin özünü çelişir. Demokrasinin olduğu ülkelerde böylesi tutumlar asla kabul edilemez.

Türkiye kökenli insan olan “ben” ise, çok iyi bilirim ki, siyasal tercihler iktidar sahipleri tarafından şu ya da bu biçimde karşılık bulacaktır. Bu yüzden de, bilirim ki, “tarafsız” görünmekte, tüm partilere “eşit” mesafede durmakta sonsuz yarar vardır!

“Ben”, aynı zamanda göçmenimdir. Göçmen olarak yaşadığım toplumun siyasal sistemi karşısında “tarafsız”ımdır, “elalemin” işine karışmam!

Ama “ben”, Alman vatandaşlığımdır. Seçimlerde oy kullanmam istenmektedir. Eğer oy kullanmaya gidersem bir partiye oy vereceğimdir. Bunca “tarafsızlık” içinde yaşarken, birden bir “taraf” olmak durumunda kalacağımıdır. Alman toplumunun siyasal olayları ve siyasal partileri karşısında “taraf” tutmayan “ben”, oy verirken “taraf” haline gelince, kaçınılmaz olarak genel eğilime göre oyumu kullanacağımıdır.

Türkiye kökenli seçmenin oy tercihi Alman siyasal partilerini algılayışıyla ilintilidir. Genel kural olarak, Türkiye’de sağ partilere oy verenler (ya da verecek olanlar) de, sol partilere oy verenler de, Almanya seçimlerinde göçmenlerden yana olan sol ya da sosyal-demokrat partilere (SPD, Linke ve Yeşiller) oy verirler. Küçük bir azınlık (hiçbir zaman %20’yi geçmeyen bir kesim), yerel ilişkilerin çerçevesi içinde CDU’ya oy verme eğilimindedir. Yine de ne “Türk medyası”, ne Türk göçmen kuruluşu renk vermez.

Bütün bunların sonucunda, yaklaşık 700 bin Türkiye kökenli seçmen %80 oranında sol ya da sosyal-demokrat

Almanya Seçimlerinde Hangi Partiye Oy Vermeli?

Ahmet ONAY

partileri tercih eder. Seçime katılım oranının fazla olmadığı gözönüne alındığında, yaklaşık 400 bin oy SPD, Linke ve Yeşiller arasında dağılır. Toplam Alman seçmenlerinin yaklaşık %1’ine denk gelen bu oylar dağınık olduğu için de etkin bir sonuç doğurmazlar.

Oysa bu oyların dağılmaması, bir partide yoğunlaşması durumunda, o partinin oy oranı 1 puan (katılımın yüksek olduğu durumda 2 puan) daha fazla olacaktır. %5 seçim barajının olduğu Almanya’da böyle bir yoğunlaşmanın milletvekili dağılımını önemli ölçüde etkileyecektir. Örneğin, 1998 Federal Meclis seçimlerinde %5,1 oy oranıyla seçim barajını geçen PDS/Linke 36 milletvekili kazanırken, 2002 yılında %5 barajını geçemediği için milletvekili sayısı 2 olmuştur. Yeşiller ise, 2002 seçimlerinde %8,6 oy olarak 55 milletvekili çıkarırken, 2005 seçimlerinde %8,1 oy oranıyla 51 milletvekili çıkarabilmiştir. Yine 2002 seçimlerinde CDU ile SPD arasındaki oy farkı sadece 60 bin olmuştur. Bu 60 bin fark nedeniyle CDU, SPD’den 4 milletvekili fazla çıkarmış ve Angela Merkel başbakan olmuştur.

Bu seçim sonuçları açık biçimde göstermektedir ki, Türkiye kökenli seçmenlerin oylarının belirsizliği, seçime katılımının azlığı ve oyların partiler arasındaki dağınıklığı Federal Meclis’in yapısında etkisiz kalmalarına neden olmaktadır. Bu da, “tarafsızlığın” bir sonucudur.

Sorulması ve yanıtlanması kesin olan soru, Almanya seçimlerinde Türkiye kökenli seçmenlerin hangi partiye oy vermelerinin daha etkin sonuçlar yaratacağıdır. Kesin olan, oyların sol ya da sosyal-demokrat partiler arasında dağılmaması, tersine oyların belli bir sol partide toplanması durumunda Federal Meclis’in yapısının önemli ölçüde değişeceği.

Burada hangi siyasal partide oyların toplanması gerektiğini uzun boylu ele almak durumunda değilim. En azından böyle bir tutum *Die Gaste*’nin genel çizgisine saygısızlık olacaktır. Ama *Die Gaste* yayın kurulunun hoşgörüsüne sığınarak, kişisel olarak, demokratik kurallara uygun olarak kurulmuş ve demokratik seçimlere katılma hakkına sahip olan, ancak her durumda CDU, SPD ve FDP tarafından “demokratik olmadığı” için dışlanan *Linke*’nin oyların toplanacağı tek doğru tercih olduğunu söyleyebilirim.

Bu, kesinkes kişisel bir tercihtir, ama mantıksız olduğu asla söylenemez.

Tipik Alman

Almanların Tutum ve Davranışları

Prof. Dr. Hans-Dieter GELFERT

Yabancıların gözünde Almanlar lafı uzatmayan donuk birer eylem adamı ve daha çok bir tür kabalıktan başlayıp, bir okul hademesi gibi her konuda haklı olmaya kadar varan davranışlara meğilli, ama buna karşın sağlam şeyler üreten insanlardır. Almanlar kendilerini çalışkan, düzenli olmayı seven, temiz, dakik ve titiz insanlar olarak görüyor. Alman tarzı erdemler olarak kabul edilen bu özellikler, mizaha pek yer bırakmayan ciddi bir temel tutumu önkoşuyor. İngilizler, bu nedenle, Alman mizahının varolmadığını düşünür. Ancak, ayırıcı özelliği Batılı ülkelerde, çoğu zaman, Alman "gemütlich" (keyifli/rahat) sözcüğüyle tanımlanan Alman eğlence kültürü, ciddi ve donuk Alman imajı ile çelişmektedir. *Oktoberfest* (Bevyera'da her yıl Eylül'de düzenlenen büyük festival), bira çadırları, karnaval (*fasching*) ve anayurt romantizmi (*Heimattromantik*) ciddi erdemler kadar tipik Alman özellikler olarak görülmekte. Peki bu özelliklerden hangisi gerçekten tipiktir ve kökenleri neye dayanıyor?

Yurtdışında bir kaç ay yaşayan herkes farklı ulusların farklı anlayışa sahip olduğunu bilir. Yaygın bir kaniye göre bunların nedeni genetik farklılıklardır. Ama nedeni bu olmaz, öyle olsaydı Almanlar ve İngilizler gibi akraba halklar aynı anlayışa sahip olurlardı. Gerçekte ise, her iki ulus, örneğin Almanlarla Polonyalıların ilişkisine kıyasla daha farklıdır. Bir ulusal anlayış adı altında, bir halkın üyelerinde, dikkat çeken bir sıklıkla kuşaklarüstü gözlemlenebilen davranış biçimleri ve öncelikli değerlerin bütünü anlaşılmalıdır. Bu ayırıcı özellikler nitekim doğumla birlikte başladığından, okul eğitiminin ya da farklı diğer bilinçli eğitimsel girişimlerin bir sonucu olamazlar. Burada daha çok insanın adeta ana sütüyle edindiği özellikler söz konusudur, öyle ki anneler dahi çocuklarına diğer ulusların annelerinden farklı bir anlayış aktardıklarının farkında değildirler.

Bir halk için tipik oldukları duyumsanan tüm özellikler zihinlerde tekrar canlandırıldığında, genelde tekil davranış biçimlerine ve değerlendirmelere göre ayrılaştırılabilir çok az sayıda temel tutuma rastlanır. Diğer uluslara bir bakarsak, İngiliz ve Amerikalılar açısından bireysel özgürlük isteminin tüm diğer değerlere olan istemlerin başında geldiğini ve diğer değerlerin temelinde yattığını görmek hiç de zor değildir. Almanlar da özgürlük istiyor ve özgürlüğe çok değer veriyor, ama onlar için en büyük değer güvenlidir. Öte yandan güvenliğe diğer uluslar da erişmeye çalışıyor, ancak güvenliğin bu uluslar açısından Almanlarda olduğu kadar derin duygusal bir önemi yoktur. "Geborgenheit" (güven ve şefkat) gibi bir sözcük kullanıldığında, güvenin derin duygusal önemi açıklık kazanır. "Geborgenheit"ın diğer dillere çevrilmesi "güvenlik" sözcüğünün çevirisinden daha zordur. Almanlar açısından o salt koruma değil, ayrıca sıcaklık ve şefkat sağlayan bir kılıftır. *Geborgenheit*'a duyulan özlem Alman kültürünü Otuz Yıl Savaşları'ndan bu yana etkilemektedir ve bu özlemin her yönüyle yeşermesi Romantik Dönem'de olmuştur. Nedeni ise çok açıktır: İmparatorluğun 1871'de kurulmasına dek Almanların güvenlik sunan kendi devletleri yoktu. Almanlar fetih ve miras yoluyla bölünerek sürekli değişen küçük ve en küçük devlet yapılarında yaşıyorlardı. Bir Alman tarihçi 1789'da, Fransız Devrimi'nin gerçekleştiği yıl, Alman toprakları üzerinde özerk siyasi birimlerin var olduğunu belirtmiştir. Almanların büyük, koruyucu bir birliğin güven ve şefkatine duydukları özlem bu nedenle hiç de şaşırtıcı değildir. Aynı biçimde şaşırtıcı olmayan bir diğer şey, Almanların daha büyük bir birlik uğruna küçük devletlerinin güven ve şefkatinden vazgeçmekten her zaman korkmuş olmalarıdır.

Almanlar günümüzde de bu iki kutup arasında hala kararsızdırlar. Anayurtlarında (*Heimat*), bir diğer ifadeyle

doğdukları ve çocukluklarını yaşadıkları bölgede, büyük ulusal devlete kıyasla kendilerini çok daha güven ve şefkatli bir ortamda hissediyorlar; öte yandan bu büyük ulusal devlet kendilerine daha kapsamlı bir güvenlik sağlıyor. Almanlar açısından anayurtları diğer Avrupalı komşularına kıyasla daha derin bir duygusal öneme sahiptir. Bu her şeyden önce kökleri tarihe dayanan küçük devletlerin yalnızca siyasi değil, farklı lehçelerde ifadesini bulan kültürel birlikler olmasından kaynaklanmaktadır. Anayurt duygusal güven ve şefkat, ulusal devlet de siyasi güvenlik sağlıyor. Bu iki özlem arasında sıkışıp kalmışlık şimdi Almanya ve Avrupa arasında tekrarlanıyor. Bir Alman atasözü şöyle der: *Lieber den Spatz in der Hand als die Taube auf dem Dach* (Eldeki serçe çatıdaki güvercine yeğdir). Ama güvercin Almanlara bir kartal olarak tezahür ettiğinde, serçeyi feda ettiler. Almanya bugün bir serçe ve Avrupa da bir kartal değil. Almanların karar vermekte zorlanması doğal.

Güven ve şefkate duyulan özlemin Almanların ulusal ruhuna ne kadar nüfuz ettiğini Nazi Almanyası İşçi Başkanı Robert Ley'in şu sözleri açıklamaktadır: Ley retorik bir soru yöneltiyor "Alman insanı Adolf Hitler'i neden sözcüklerle tarif edilemeyecek kadar seviyor?" Ve şu yanıtı veriyor: "Çünkü o Adolf Hitler'le kendini güven ve şefkat ortamında hissediyor. İşte bu, güven ve şefkat duygusu, işte bu. Güven ve şefkat!" Bugün Almanlar kendilerini güven ve şefkat ortamında hissetmek için artık hiçbir diktatörün boyunduruğu altına girmez; ancak Merkel "Ana" olarak duyumsadıkları şey, aynı temel duygunun eşdeğeridir.

Almanlar hakkında varolan steryotip önyargılardan bir tanesi de onların sözde mizah yoksunu olmalarıdır. Bu halkın, ülkenin güneyinde ve batısında, her yıl, ilk enfeksiyonunu on birinci ayın on birinde, saat on biri on bir geçte kapıldığı ve Şubat ayının *Aschermittwoch*'una kadar uzanan karnaval hastalığına yakalanması karşısında bu eleştiri kulağa şaşırtıcı geliyor.

Eleştiri yalnızca Batılı komşuların bakış açısından anlaşılabilir. Mizah, toplumsal gerilimleri şiddet dışı yoldan gülme aracılığıyla çözmeye hazır olmaktır. Mizah, bir toplumsal strateji olarak insanların dar alanlarda birarada yaşadıkları ve gerilimlerin engellenemez olduğu yerlerde, bir diğer ifadeyle kentlerde önemlidir. Bu nedenle Geç Ortaçağ'da Avrupa kentlerinin gelişmesiyle her yerde birbirine benzer türde bir gülme kültürü ortaya çıkmıştır. O zamanlar Almanlar Batılı komşularıyla aynı mizaha sahipti. Til Eulenspiegel bu dönemin ilk ideal temsilcisidir. Kent-yurttaş yukarıya dönük soylulara ve ruhban kesime, alta dönük saf köylülere ve cenahlardaki rakiplere karşı saygısızca gülmekteydi. İngilizler bu anarşist-saygısız kent-yurttaş mizahına günümüzde hala sahipler. Almanya'da ise bu mizah Otuz Yıl Savaşları'nda kentlerle birlikte yok oldu. Yeniden dirilişi bir daha kent-yurttaş mizahı olarak değil, devlet-yurttaş mizahı olarak yaşadı. Kent-yurttaşları düzen karşıtıyla düzene karşı güler, otoriteleri tabandan sarsmak ister. Devlet-yurttaş düzenle birlikte düzen karşıtına karşı güler ve onu gülererek dışarı sürmek ister. Almancada "auslachen" sözcüğü bunu çok iyi ifade ediyor. Alman devlet-yurttaş mizahı –artık bu mizah gerilemektedir, çünkü Batılı galip güçlerle birlikte eski kent-yurttaş mizahı geri dönmüştür– güven ve şefkate duyulan arzu gibi aynı özlemde doğmuştur. Almanlar bugün hala keyifle gülebilecekleri ve kısa bir süre öncesine kadar da şarkı söyledikleri gerilimsiz bir iç bölgenin özlemini çekiyorlar. Televizyonlar bir taraftan gerilimsiz, keyifli aile programlarıyla ve diğer taraftan düzene karşı gelen düzen karşıtlarını azarlayan ve onlara gülen, ahlaki değerler üreten kabareyle bu özleme hitap etmekte.

Yabancıların Almanlarda kabalık olarak duyumsadık-

ları tarz da yukarıda değinilen anayurt ve yabancı diyar arasında varolan gerilimle bağlantılıdır. Günlük yaşamda Almanlarla ilişkide olan bir kimse, onların birçok durumda büyük ölçüde yardıma hazır insanlar olduklarını görür. Ama ilk temas, genelde reddeder tarzda bir tutumdur. Amerika'da sokakta karşılaşılan, birbirini tanımayan insanlar önsel olarak birbirine gülümser, çoğu kez bir çift laf eder. İngilizler nezaketin biraz daha ağır başlı bir işaretini verirler ve bu işaret çokluk hava durumuyla ilgili bir yorum da içerir. Almanlar ise, selam vermeden birbirinin yanından geçip giderler ve gülümsemeler de. Bu da onların yabancıların gözünde asık suratlı görünmelerine yol açar. Bu tutum Almanların çok dar bir aile ve arkadaş çevresiyle varolan ilişkilerinden ve bu çevre dışında kalan her şeyi yabancı olarak duyumsamalarından kaynaklanıyor olsa gerek.

Alman anayurt kültürü biraz taşralılık içerir ve bu taşralılığın açıklaması Almanya'nın 1871'e kadar doğru dürüst bir başkenti olmamasında ve bu nedenle kentsel kültürün gelişmemesinde yatar. Kentli olmaya nezaket, toplumsal davranış biçimleri ve her şeyden önce gelişmiş bir sohbet kültürü dahildir. Özellikle son belirtilen nokta Almanya'da pek gelişmemiştir. Bu nedenle Almanlar yabancılarla konuşmalarında, çokluk kendi düşüncelerini dayatan ve konuşmanın içinden bir silindir gibi geçen insanlar olarak duyumsanırlar. Fransızlar ve İngilizler bu olguyu *savoir vivre* bir diğer ifadeyle *good manners* (iyi üslup) eksikliği olarak duyumsarlar. Almanlar ise, dolaysız tarzlarını samimiyetin bir ifadesi olarak görürler. Nazik davranış biçimlerinin yetersiz olmasının iyi bir yönü de var: Almanların damarına basmanın o kadar kolay olmamasıdır. Almanlar, her ne kadar Amerikalılar kadar cömert olmasalar da, bu noktada İngiliz ve Fransızlardan daha hoşgörülüdür. Almanların en hoşnutsuzluk uyandıran özelliklerinden biri kuşkusuz trafikteki tutumlarıdır. Burada "şairlerin ve düşünürlerin" halkı çokluk haklı ve trafikte diğer kimseleri sıkıştıran insanlar olurlar. Bunun da bir kültürel kökeni var; çünkü 19. yüzyılda doğan Alman çalışkanlık etiğiyle bir ilişkisi var. Almanya Napolyon savaşları sonrasında İngiltere ve Fransa'nın çok gerisine düşmüştü ve adadaki rakibi sanayileşmede çok geride bırakarak sonuçlanan arayı kapatma yarışına başlamıştır. Bunun için çabayı büyük bir değer ve alınterini onur nişanı olarak gören bir etiğe gereksinim vardı, buna karşın İngiliz davranış etiği bir beyefendiden çabalarını sezdirmemesini ister. "Çalışkan" sözcüğü sınırsız takdiri ifade eden bir sözcüktür. Almanların gözünde başarı elde edilemeye dahi çaba gösteren herkes çalışkandır. Bu çalışkanlık etiğinin Alman kültüründe ne denli derin kökleri olduğunu, Alman entelektüellerin bilinçli olarak son derece karmaşık ve zor anlaşılır tümcelerini tornadan geçirerek, bilşel çabalarını sıkılmadan gösterişe çıkartmaları gözler önüne serer. Bir İngiliz beyefendinin, böbürlenme ve bu nedenle itibarını yitirme olarak görüleceği için, kensinlikle üstünü örtmesi gereken bir şeydir bu. Böyle bir gösterişe trafikte de rastlanmakta. Otobanda öndeki sollanarak çalışkanlık kanıtlanır; ve bir başkası kendi yol hakkını ihlal ettiğinde, bir engelleme olmasa dahi bu davranışa sitemli bir korna çalınarak tepki gösterilir. Burada çok köklü bir kültür fenomeni söz konusu olduğundan Almanya'da azami hız sınırı koymak, ABD'nde silah ruhsatlarına sınırlandırma getirmek kadar zordur. Öte yandan Almanya ekonomik gücünü çalışkanlık etiğine borçludur. Almanlar bununla Avrupa'da her ne kadar kendilerine dost edinmeseler de, ekonominin başarımları tüm kıtaya yarar sağlıyor; ama –özellikle siyasetçiler ve yönetici elitler– bu konuda daha diplomatik olmalı ve hassasiyet göstermeli.

Kültürel Değerler Yaşamın Her Alanını Şekillendirir

Tilburg Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Kutlay YAĞMUR

Farklı bilimsel disiplinlerde çalışan uzmanlar yaşama ilişkin araştırmalar yaparlar. Antropologlar, kültürün insan yaşamındaki yerini irdelerken, eğitim bilimciler, insanlığın ortak değerleri olan bilimsel bilgi ve düşünce tarzının genç nesillere en iyi nasıl aktarılacağı konusunda araştırma yaparlar. Bilimsel çalışmaların evrensel değerler ve yöntemler üzerinde inşa edildiği sıkça dile getirilen bir olgu olsa da toplumların kültürel değerlerinin yaşamın her alanını derinden etkilediği de bilinen bir gerçektir. Bilimsel akıl dendiğinde her olgu ve kavramı sorgulayan, eleştiren ve sürekli 'şüphe' duyan yaklaşımdan söz ederiz. Tez-anti tez-sentez basit üçlemde sürekli olarak varolana yenisini eklemeye çalışan bilimsel aklın yegâne silahı sorgulayıcı olmasıdır. Toplumların kültürel değerleri bilimsel aklın nasıl şekilleneceğini de belirlerler. Bir toplumun değer yargılarının eğitim bilimsel süreçlerden farklı olacağını düşünmek pek gerçekçi değildir. Asırlar boyu şekillenen değer yargıları bir tek yüz yıl içinde değiştirilemeyecek kadar köklüdür. İnsanların kültürel değerleri onların sadece bir birleriyle olan ilişki ve etkileşim şekillerini belirlemez onların nasıl düşüneceklerini, nasıl hissedeceklerini ve nasıl öğreneceklerini de belirler.

Öğrenme ve öğretme etkinlikleri özünde kültürel dir. Toplumdaki hakim değer yargılarının bu süreçteki önemli rolü yadsınamaz. Benimsenen eğitim felsefesi ne olursa olsun toplumdaki hakim değer yargısı benimsenen yaklaşımın sınıf içinde (veya aile ortamında) ne kadar başarılı olacağını temel belirleyicisidir. Toplumun kültürel dokusuna uymayan yaklaşımların eğitim alanında başarılı olması çok güçtür. Kültürel değerlerin eğitim bilimsel yaklaşımları ve süreçleri ne oranda etkilediğini tartışarak bazı toplumların hiç sorgulamadan benimsedikleri, daha doğrusu kopyaladıkları yaklaşımların olası sonuçları üzerinde de bir tartışma yapmış olacağız.

Kültürler arası çalışmalar alanında genel kabul görmüş olan birçok çalışmadan söz edebiliriz ancak bu yazının amaçları doğrultusunda kültürel farklılıkların betimlenmesi konusunda sıkça söz edilen Geert Hofstede'nin modelini çok kısa olarak özetlemekle yetinelim. Hofstede dünya genelinde ulusal kültürler üzerine yaptığı çalışma sonucunda toplumların beş ana kültürel parametre çerçevesinde sınıflandırılabilirliğini öne sürmüştür. İlk olarak bireyin toplum içindeki konumuna ilişkin olarak birey odaklı veya toplum odaklı kültürel grupların olduğu tezini öne süren Hofstede, bireyci-toplumcu sınıflamasını yapmıştır. ABD, Hollanda gibi ülkelerdeki kültürlerin birey odaklı ilişkileri temel alırken Çin, Japonya ve Kore gibi ülkelerin toplum odaklı olduğunu iddia etmiştir. Bireyin merkezde olduğu toplumlarda çocukların yetiştirilme tarzından meslek seçimine kadar birçok konuda taban tabana zıt kültürel yaklaşım farklılıklarının olduğunu göstermiştir.

Örneğin, grup odaklı toplumlarda ço-

cuklara büyüklerin yanında konuşulmaması ve alçak gönüllü olunması gerektiği öğütlenirken birey odaklı toplumlarda kendine öz güvenin ne kadar önemli olduğu ve haklarını her koşulda herkese karşı savunması gerektiği öğretilmektedir. Bireyci toplumlarda anne-babalar çocuğun sorduğu her soruya ciddi yanıtlar verirken, grup odaklı toplumlarda "çocuklar her şeye karışmaz-büyüklerin yanında fazla konuşulmaz" gibi öğretiler sunulmaktadır. Batıda gençler hangi bölümde okuyacaklarına karar verirken doğulu toplumlarda buna daha çok aileler karar verirler. Hatta yakın zamana kadar evlenilecek eş seçiminde bile ailenin tam yetkisi söz konusuydu. Konuyu daha derinlemesine tartışmamız mümkün ancak yazının amaçları doğrultusunda çok yüzeysel sınıflandırmalarla kültürel farklılıklar tartışmamıza devam edelim.

Hofstede, ikinci olarak, toplum içindeki güç dağılımının çok önemli bir parametre olduğunu öne sürmektedir. İnsanlar arasındaki eşitlik algısının çok önemli bir göstere olduğunu belirten Hofstede İsveç, Danimarka gibi toplumlarda bireylerin yaş, cinsiyet, sınıf, maddi güç gibi etkenlerden bağımsız olarak kültürel değerler sisteminde eşit görüldüğünü ama güç piramidinin çok dik olduğu Türkiye ve Japonya gibi toplumlarda politik güç, toplumsal statü, eğitim, maddi güç gibi kriterlerin insanlar arasındaki farklılıkları ciddi oranda belirlemektedir. Amire, anne-babaya, öğretmene ve büyüklere karşı duyulan saygı toplumsal ilişkilerde çok ciddi yere sahiptir. Güç ve otorite el ele gider. Makam sahibi birey kişisel özellikleri ne olursa olsun makamına saygı gösterilmesini ve kayıtsız koşulsuz kendisine itaat edilmesini bekler. Siyasi sistemde lider mutlak güce sahiptir ve liderin onayı olmadan hiçbir ciddi karar alınmaz. Toplumsal statü bireyin bilgisi veya kişiliğinden ziyade bireyin makamı ve ait olduğu grup tarafından belirlenebilmektedir. Bilgi ve güç sahibinin statüsünün ve gücünün sorgulanması pek olası değildir. Siyasi lider parti teşkilatınca, genel müdür veya patron çalışanlar tarafından, öğretmen öğrencileri tarafından mutlak itaat bekler. Dini duygu ve düşüncelerin ağır bastığı çevrelerde ise biat kültürü yani sorgusuz sualsiz itaat kültürü mutlaklıktır. O yapıda bireyin özgünlüğü, özgürlüğü ve değerinden çok biat hiyerarşisi içindeki yeri önemlidir. Bu tür kültürel yapılarda sorgulayıcı akıl kendine pek yer bulamaz. Birey odaklı eğitim sistemleri bu kültürel yapıyla doku uyumsuzluğu yaşarlar çünkü biat kültürü sorgulama ve eleştiri değil mutlak itaat bekler.

Hofstede'nin sınıflandırmasında üçüncü parametre ikinciyile yakından ilişkilidir. Hofstede'nin feminizm indeksi olarak adlandırdığı bu boyutu cinsiyetçiliğin toplumsal boyutu olarak açılabiliriz.

Cinsiyet ayrımcılığının yüksek olduğu toplumlarda kadın erkek eşitliğinin çok düşük olduğunu görürüz. Örneğin, Ortadoğu'nun muhafazakâr kültürlerinde ve grup odaklı

toplumlarda cinsiyetçi yaklaşımın ağır bastığına tanık oluruz. Bu tür toplumlarda erkek ve kız çocuklarının çok farklı yetiştirildiğini ve cinsiyete özgü rollerin daha küçük yaşlarda çocuklara aktarıldığını görürüz. Cinsiyetçiliğin yüksek olduğu toplumlar genellikle erkek egemen toplumdur. Onların kaba genellemesiyle "kadının yeri mutfaktır". Bu tür toplumların meclislerine ve üst düzey yöneticilerine bakınca erkek egemenliği kolaylıkla görülür. Cinsiyetçi toplumlarda da sorgulayıcı akıl kendine pek yer bulamaz.

Dördüncü olarak, Hofstede, belirsizlik duygusuyla baş etmenin de kültürel dokunun belirleyici bir unsuru olduğunu iddia eder. Hofstede, sonuçları belirsizlik içeren durumların bazı toplumlarda yüksek kaygıya yol açtığı ve bu durumun insanlar arasındaki güven duygusunu da ciddi oranda etkilediğini öne sürer. Bu tür toplumlarda yasaların her türlü belirsizliğin önüne geçmek için hazırlandığını ama bireylerin de hep yasaların arkasından dolanmak için yollar bulduğunu öne sürer. Farklı kültürel çalışmalarda bu boyut bazen "toplumsal düzen" ve "esneklik" olarak da dile getirilir. Belirsizlikle baş etme oranı ne kadar yüksekse toplumsal düzen ve "istikrar" kavramları siyasi liderler tarafından o denli fazla dile getirilir. Eğitim açısından sınıf içinde "sessizlik ve düzen" çok önemlidir. Yunanistan ve Arap ülkelerinde belirsizlikle baş etme indeksinin çok yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Son olarak Hofstede uzun vadeli ilişki yaklaşımı sınıflamasını tanıtmıştır. Bazı toplumların ilişkilere anlık çıkar ilişkileri bağlamında ve kısa vadeli baktığını bazı toplumların kültürel dokularının ise ilişkilerin kalıcılığının değeri üzerine yapılandığı iddia edilir.

Çok kısaca sunulan kültürel değerlerin yapısı bağlamında Türk kültürünü yüzeysel olarak betimlersek toplum odaklı bir kültüre sahip olduğu, güç dağılımı piramidinin çok dik olduğu ve dolayısıyla bireyler arasındaki ilişkinin toplumsal statü kavramından çok etkilendiği, cinsiyetçiliğin geleneksel olarak çok fazla olduğu ve toplumsal düzen algısının çok yüksek olduğu öne sürülebilir. Bu tür toplumlarda kültürel dinamikler eğitim ve öğretim süreçlerini birey odaklı toplumlara göre çok daha farklı şekilde etkileyecektir. Bu bağlamda öğrenci merkezli ve öğretmen merkezli eğitim yaklaşımını kültürel doku bağlamında sorgulayabiliriz.

Türkiye'de 2005 yılında değiştirilen eğitim programları öğrenci merkezli öğretim hedeflerine uygun araç-gereç geliştirildiği iddiasıyla sunulmuştur. Ancak ne öğretmen yetiştirme programları bu eğitim felsefesine uygun olarak düzenlenmiş ne de öğretmenin zihniyet değişimini sağlayacak uygulamalar ve malzemeler geliştirilmiştir. Toplumun kültürel dokusu her şeyden önce güç merkezli ve öğretmenin sınıf içi otoritesi üzerine kuruludur. Toplumun her katmanında güç dağılımı otorite ve eşit olmayan paydaşlar üzerine kuruludur. Bu kültürel dokuda öğretme-

Öğrenme ve öğretme etkinlikleri özünde kültürel dir. Toplumdaki hakim değer yargılarının bu süreçteki önemli rolü yadsınamaz. Benimsenen eğitim felsefesi ne olursa olsun toplumdaki hakim değer yargısı benimsenen yaklaşımın sınıf içinde (veya aile ortamında) ne kadar başarılı olacağını temel belirleyicisidir. Toplumun kültürel dokusuna uymayan yaklaşımların eğitim alanında başarılı olması çok güçtür.

nin merkezden alınıp başka bir role büründürülmesi bir anda gerçekleşmesi mümkün olacak bir durum değildir. Bu durumu daha iyi betimleyebilmek için öğrenci-merkezli eğitim modelinin özelliklerini kısaca tartışmakta fayda var. Öğrenci-merkezli eğitim modelinde öğretmenin geleneksel işlevi değişmektedir. Öğretmen bilgiyi aktaran, öğrenimden sorumlu olan kişi konumundan çıkıp öğrenmeyi öğretene ve bu konuda öğrencilere yol gösteren, onları güdüleyen, gerektiğinde yardımcı olan bir rehber konumuna gelmektedir. Eskiden öğretmen bilgiyi bulan ve öğrenciye aktaran kişiyken şimdi bilginin edinimini özendiren ve öğrencinin bilgiyi bulması için meraklandıran kişi konumuna gelmektedir. Eskiden öğrencinin sorularına yanıt veren ve sorularla öğrencinin öğrenimini denetlerken şimdi

öğrencileri sorularla yönlendiren ve hep arka planda kalan kişidir. Dersin konusunu aktarmakla yükümlüken şimdi öğrenmeyi öğretene ve öğrencileri soru sormaya özendiren kişidir. Eskiden öğretmen belirlenen hedefleri takip ederken şimdi öğrencileriyle ortaklaşa ek hedefler oluşturabilen ve öğrencilerin bu hedefe ulaşmalarını sağlayan rehber konumundadır. Eskiden öğretmen hep ön planda ve sınıf içi etkinlikleri düzenlerken şimdi hep öğrencilerin liderlik yaptığı bir yapı söz konusudur. İşlediği dersin ne oranda öğrenildiğini sınavlar yoluyla test ederek gerekirse notu bir silah gibi kullanırken şimdi edinilen becerileri ölçen ve ulaşılması gereken hedef ve becerileri öğrenciyle birlikte değerlendiren kişi konumundadır. Öğretmenin yeni rolü geçmişe

oranla çok değişmiş görünmektedir ancak öğretmenin arka planda kalıyor görünmesi öğretmenin yükümlülük ve sorumluluklarının azaldığı anlamına kesinlikle gelmemektedir. Aksine, öğretmen öğrenmeyi öğretene, yol gösteren ve geliştirilmesi gereken becerileri çok iyi kavrayan ve kavratan kişi haline gelmektedir. Bilgiyi anlatandan çok, bilgiyi edindiren ve öğrenme hazzını ve merakını öğrenciye aşıl原因an kişi olmaktadır. Bireyin ön planda olduğu ve öğretmen-öğrenci ilişkisinin farklı kültürel dinamikler üzerine kurulu olduğu Batılı toplumlarda bu sistem kültürel dokuyla muazzam bir uyum içerisinde ancak öğretmenin otoritesinin mutlak olduğu ve davranış olarak da öğrencinin her zaman lidere ihtiyaç duyduğu grup odaklı kültürel sistemlerde öğrenci merkezli yaklaşımın farklı yansımaları

olacaktır. Konunun bilişsel boyutuna hiç girmeye bile gerek yoktur çünkü temelde tümünden gelimli ve tüme varımlı yapılarda öğrenme ve öğretme yöntemleri zaten taban tabana zıttır. Eğitim programları boyacı küpü misali "daldır çıkart, oldu bitti maşallah" türünden yaklaşımlarla değiştirilirse hem öğretmen, hem öğrenci hem de toplum ciddi sarsıntı geçirecektir. Bu tür değişiklikler önce öğretmen yetiştirme programlarının yapısı, felsefesi ve uygulamaları değiştirilerek gerçekleştirilir. Sonuç olarak öğrenci-merkezli yaklaşım elbette çok değerlidir ve öğrencinin sorgulayan, araştıran, eleştiren bireyler olmasını destekler ama "külhanbeyi" yönetici prototipinin hakim olduğu toplumlarda gerçek anlamda hayata geçebilmesi için demokrasi teknesinden çok ekmek yenmesi gerekir.

Aileler, Aile Dil(ler)i ve Erken Yaşta Dil Desteği

Prof. Dr. Ernst APeltauer

"Çocuklar dil öğrendiklerinde, öğrenmenin esaslarını da öğrenirler."
Gordon Wells

Bu yazıda iki soruya yanıt aranacaktır: Aileler çocuklarının dilsel gelişimini nasıl destekleyebilir? Aile dili erken yaşta (Almanca) dil desteği açısından ne tür bir role sahiptir?

1. Aileler çocuklarının dilsel gelişimini nasıl destekleyebilir?

Çocuklar ilkdillerini edinmek için neleri yerine getirmelidirler? Çocuğun başlangıçta duyduğu yalnızca bir ses karmaşasıdır. Yaklaşık bir yıl sonra çocuk duyduğu dilde hangi ses ve ses birleşimlerinin var olduğunu bilir. Türkçe ile büyüyen çocuklar örneğin *spr*-ses serisinin bir sözcüğün başında gelmeyeceğini bilir, Almanca ile büyüyen çocuklar ise bu ses birleşimini doğal karşılar (bkz. örneğin *springen*). Bunun dışında çocuklar duydukları dilde hangi ritimlerin ve yapılan hangi vurguların yinlendiğini öğrenir. Onlar örneğin Türkçede sözcük bitiminin her koşulda vurgulandığını öğrenirler, buna karşın Almanca ile büyüyen çocuklar sözcük bitiminin çoğu durumda yutulduğunun hemen farkına varır. Çocuklar aynı zamanda yüz ifadesi ve el kol hareketlerinin konuşmaya eşlik ettiğini öğrenir. Bazı hareketler ifadelerle eşlik eder, bazıları da ifadelerin yerini alabilir. Baş ya da el ile yapılan ve konuşma ritmini belirleyen, ritimsel jestler olarak adlandırılan jestler ile tamamlayıcı, ifadeyi güçlendiren ve de dilsel ifadelerin yerine geçebilen uzlaşım sal jestler (örneğin Türkçede "çok iyi" ifadesi için kullanılan, avuç hafifçe çukurlaştırılmış, tüm parmaklar birleştirilerek yapılan el hareketi) arasında ayırım yapılmaktadır. Tüm bunlar çocukların başlangıçta duydukları sınıflandırılmamış ses selini bölümlendimelerine ve yavaş yavaş sözcükleri yalıtma ve belleğe kaydetmelerine katkıda bulunur.

Küçük çocukların öğrenimi her şeyden önce ebeveynleriyle etkileşim çerçevesinde gerçekleşir. Örneğin bir anne elinde tuttuğu belirli bir cismi yukarı kaldırıp, çocuğun da bu cisme bakmasını sağladığında, çocuğun onu algılama ve annesinin cismi nasıl adlandırdığına kulak verme olasılığı yüksektir. Ortak dikkatleri içeren bu tür durumlar esaslı öğrenim süreçlerinin çıkış noktasıdır. İşaret jestleri yardımıyla bir kimsenin dikkatinin belirli bir olaya yönlenebilir

leceği ve bir konuşucunun vücudunun sergilediği duruş, ses ve hareketlerini izleyerek insanın taşıdığı amacın saptanması öğrenilir. Sözlü ve vücut diline dayalı mesajlar örtüşmediğinde, çokluk vücut diline dayalı mesajlara daha fazla önem verilir. Yetişkinlerin davranış biçimleri çocuklar tarafından salt algılanmakla kalmayıp taklit de edildiğinden, onların bu nedenle yabancı kişinin duygularını hissetmesi ayrıca kolaylaştırılır.

Böylece insanlar arasındaki iletişim dil ile değil, yüz ifadeleri, jestler, ses ile ve sözcükleri, henüz geliştirilmesi gereken, başlangıçta ayrışmamış gözükten "ses püresi"nden süzerek çıkarma becerisiyle başlar. Çocuklar bu şekilde jest, yüz ifadesi ve dil yoluyla nasıl anlaşabileceklerini yaşamlarının ilk yıllarında yavaşça öğrenirler. Bunun yanı sıra kendi dilleri ve bu dilin nasıl işlediği ile ilgili bilgi de edinirler. Bu bilgi algılarını ve düşüncülerini etkiler ve ileride ikinci dil (Almanca) ediniminde de yararlanılabilecek önemli bir kaynak oluşturur.

Dil edinimi salt algıyı ve düşünüşü etkilemekle kalmaz, dil ediniminin kavram gelişimi ve bellekte yer alan içeriklerin zihne keyfi olarak yansıtılması üzerinde de etkisi vardır. Hatta Sorun çözmeye yönelik tutumlar dahi, eyleme eşlik eden (ve ayrıntılandırılmış) konuşma tarafından kanıtlanabilir ölçüde olumlu etkilenir. Kısaca: Dil yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda yapılandırmak, belleğe kaydetmek ve düşünmek için önemli bir gereçtir. Çocukların bu yolla bilişsel ve duygusal gelişimleri uyarılır ve böylece dünya bilgisi biriktirmeleri ve bu bilgiyi belleğe kaydetmeleri kolaylaştırılır.

Çocuklar dört yaşından itibaren dil hakkında giderek daha bilinçli düşünmeye başlar. Yeşermeye başlayan öz-yansıma ve özdeğerlendirme ile birlikte çocuklar kendi (öğrenim) tutumlarını, geliştirdikleri bir tür özdenetim (Selbststeuerung) aracılığıyla denetler. Kısaca: Aile dilini edinmek çocuk gelişiminde çok büyük önem taşır. Ve neden aile dili her ailede korunmalıdır. Dilsel gelişim burada nasıl desteklenebilir?

Birincisi: Ebeveynler konuşmaktan duyulan sevinçin gelişmesine katkı sunmalı. Bir dil salt dinlemekle öğrenilmez, dil her şeyden önce konuşarak öğrenilir. Bu ne-

denle çocuk konuşmaya tekrar tekrar cesaretlendirilmelidir. Ebeveynler çocuklarını etkileyen konulara ilgi gösterdiğinde, çocuk bu konular hakkında severek konuşacaktır. Ve ona (dikkatlice ve duyarlı biçimde) düşüncelerinin ve ifadelerinin yeşermesine yardımcı olunacaktır. İlgili dinleyicileri bulunan bir çocuk, kendini ifade etmeye açık olmayı ve konuşmaktan zevk almayı çok çabuk geliştirir.

İkincisi: Ebeveynler öğrenim fırsatlarının farkına varmalı ve bu fırsatları kullanmalıdır. Günlük yaşantı, örneğin ev ortamında ya da alışverişe giderken, bu fırsatlar için birçok olanak sunar. Örneğin çocuk bir çalılığın yanından geçerken bir kuş yuvası keşfeder. Ne bulduğunu annesine sevinçle anlatmak ister. Annenin acelesi varsa, belki de şunu söyleyecektir: Bırak şimdi! Ama anne çocuğunun burada, ileride gereksinim duyabileceği ve hakkında konuşulduğunda dilsel ifade olanaklarının daha da gelişeceği bir şeyleri öğrenebileceğini dikkate aldığına, çocuğuna zaman ayıracak ve onunla bu yeni keşif üzerine konuşacak, hatta belki de evde çocuğuyla beraber bir kitabı (ya da interneti) açıp, yeni bilgileri dilsel olarak formüle edecek ve bu bilgileri özetleyecektir. Anne böylece bir yandan çocuğuna dünya bilgisini genişletme olanağı sağlayacak ve diğer yandan onu dilsel ifade olanaklarını ayrıntılandırmaya isteklendirecektir.

Üçüncüsü: Birbiriyle bağlantılı konular anlaşılır biçimde açıklanmalıdır. Açıklanan konu çocuğun deneyimleri ve sahip olduğu işleme becerisi ile bağlantılı olmalıdır. İşleme becerisi en iyi şekilde, çocukla bir şey hakkında konuşulduğunda ve onunla birlikte anlamlar geliştirildiğinde saptanabilir. Bu açıklamalar somutta nasıldır?

Aşağıdaki örnek Wells'e (1986, 59) aittir. Bu örnek günlük yaşamda karşılaşılan bir duruma göz atmayı sağlıyor ve bu tür durumların birer öğrenim fırsatı olarak nasıl kullanılabilirliğini gösteriyor.

Örnekteki olay: Dört yaşında bir kız çocuğu annesinin şöminedeki külü kürekle nasıl bir kovaya doldurduğunu izliyor.

1 Çocuk: Bunu niye yapıyorsun?

2 Anne: Külü kovaya dolduruyorum,

- 3 sonra da kovayı bahçeye koyacağım.
 4 Baban küllü bahçeye serpecek.
 5 Çocuk: Bunu niçin yapacak?
 6 Anne: Bu bitkilerin hoşuna gider.
 7 Çocuk: Daha mı iyi büyürler?
 8 Anne: Evet.
 9 Çocuk: Niye?
 10 Anne: Büyük bir kız olman için
 11 farklı şeyler yemen gerektiğini biliyorsun,
 12 örneğin yumurta ya da sebze.
 13 Çocuk: Evet
 14 Anne: Bitkilerde de bu böyle. Küll onlar için iyi şeylerden bir tanesi.

Günlük yaşamda buna benzer birçok olaya rastlanabilir. Her biri potansiyel bir öğrenim fırsatı sunar. Böyle bir fırsat ele alındığında ve olay hakkında konuşulduğunda, çocuk birşeyi (daha) iyi izlemeye uyarılmış, olay hakkında ve birlikte düşünmeye, yeni kazanılan izlenim ve bilgileri belleğe kaydetmeye isteklendirilmiş olur. Bu şekilde ebeveynler aynı zamanda bakış açıları ve değer gösterme olgusunu aktarır. Öğrenmek önemlidir. Öğrenebildiğin her yerde öğren. Algıladığın ya da öğrendiğin herşey hakkında konuş. O zaman şeyleri daha kolay aklında tutabilirsin.

2. Aile dili erken yaşta dil desteği açısından ne tür bir role sahiptir?

Beyin araştırmalarının ortaya koyduğu sonuçlar, farklılaştırılmış dilsel ifade biçimlerini öğrenmenin bilişsel yetenek gelişimini de etkilediğine işaret etmektedir. Max Planck Enstitüsü'nde çalışan araştırmacı Wolf Singer'in sözleriyle:

"Görünüşe göre soyut yapıları ifade etmeye olanak tanıyan ayrıntılandırılmış bir dille olan alıştırmaya dayalı ilişki yoluyla (...), bu tür soyut yapıları düşünmeyi ve onları hayal etmeyi de öğrenmek olanaklı" (Singer 2001, 7).

Okul öncesi dönemdeki çocukların böyle birşeye gereksinimi var mı? Bu ilk olarak okulda önem kazanıyor mu?

Jestlerin sözcük dağarcığı edinimini kolaylaştırdığı nasıl saptandıysa, aynı biçimde okula yeni başlayan çocukların sözcük dağarcığı arasında büyük farklılıklar olduğu da kanıtlanmıştır. Örneğin bazı çocuklar okula başlarken 3000 ya da 5000 sözcüğe egemen durumdayken, diğerleri 9000 sözcük kullanıyor. ABD'li araştırmacılar (bkz. Hart/Ris-

ley 1995) bir çocuğun aile ortamında bir hafta içerisinde yaklaşık 215.000 sözcük duyduğunu, diğer bir çocuğun ise aynı zaman diliminde yalnızca yaklaşık 62.000 sözcük duyduğunu saptamışlardır. Bu tarz farklılıklar elbette dil edinimini etkiler. Bir çocuk aslında her duyduğu sözcüğü aklında tutamaz. Ama sözcükler beyinde bir iz bırakır ve birçok kez duyulduklarında ve hatta açıklandıklarında (örneğin çocuğa birşey okunduğunda) kalıcı olarak belleğe kaydedilebilirler. Bu sözcükler dil ve dünya bilgisinin artmasına katkı sunar. Okulda ve herşeyden önce derste geniş bir sözcük dağarcığına ve dünya bilgisine ihtiyaç var, çünkü bağlantılar çoğu zaman (ya da yeterince) açıklanmamaktadır. Geniş bir sözcük dağarcığı ve dünya bilgisine sahip çocuklar bu tür bağlantıları tahmin edebilirler.

Çocukların kapsamlı bir sözcük dağarcığı ve ayrıntılandırılmış dilsel ifade araçları edinmeleri nasıl uyarılabilir? En iyi olanaklardan biri **etkileşimli okumadır**. Etkileşimli demek, çocuğun duyduklarını daha iyi anlaması ve belki de konuşarak katkı vermesi amacıyla örneğin sorularla (*ne düşünüyorsun, öykü nasıl devam edecek?*) ya da çocuğun kendi deneyimlerine gönderme yaparak katılımını sağlamak üzere, okunan öykünün ara sıra kesilmesi demektir. Çocuğa okuma, günlük konuşma dilinde pek rastlanmayan, ancak ileride okulda daha sık kullanılacak sözcük ve formülasyonların çocuk tarafından öğrenilebilmesi anlamı da taşır. Okuma sırasında yeni sözcüklerin anlamı açıklandığında, bunların %30'u belleğe kaydedilebilir (bkz. Elley 1989). Ebeveynler bu nedenle çocuklarına düzenli olarak bir uyku masalı okumalı (her akşam yaklaşık 10 dakika) ve duydukları hakkında onlarla konuşmalıdır.

Ebeveynler çocuklarının en çok neye ilgi gösterdiğini de saptamalıdır. Çünkü buna bağlı olarak öykü ve masaların yanı sıra (örneğin ağaç yaprakları ya da kuşlar ya da itfaiye vb. hakkında) kullanılmak üzere resim/kitaplar okuyabilirler. Olanak buldukça, çocuğun salt resim görmemesi, aksine cisimlere dokunabilmesi ve belki de "kokusunu alması" için (örneğin farklı ağaç yaprakları ya da tüy gibi) nesnelere temin etmelidirler. Çocuklar bu sayede birçok ek uyarım almış olurlar: Algıya, kavram gelişimine ilişkin ve genel anlamda dünya bilgilerini genişletmek üzere ek uyarımlar. Etkileşimli okumanın akabinde her zaman çocukla duydukları hakkında konuşulmalı, çünkü okuma sonrası gerçekleşen bu tarz konuşmalarda ebeveynler çocuklarının henüz neyi anlamadığını saptayabilir ve bu durumda (gerektiğinde) ek açıklamalar yapılabilir (bkz. yukarıda küll ve

bitki). Okuma sonrası gerçekleşen bu tür konuşmalar neden önemlidir? Çünkü biz çocuklara ancak uyarıda bulunabiliriz, ama öğrenmesi gereken kendileridir. Bir beyin araştırmacısının sözleriyle: "Bilgi aktarılamaz, o her öğrenenin kendi beyinde yeniden oluşturulmalıdır" (Roth 2004, 497).

Geniş bir sözcük dağarcığı ve ayrıntılandırılmış (iyi düzeyde egemen olunan) bir aile dili yalnızca dünyada yönünü belirlemeye, dünya bilgisi biriktirmeye ve öğrenmeye katkıda bulunmakla kalmaz. Tüm bunlar ikinci dil Almanca edinimini de kolaylaştırır. Çünkü konuşma sevinci geliştirilmiş, ebeveynlerinin gösterdiği çabalarla konuşmanın ve dil(ler)in önemli ve ilginç olduğunu bilen, öğrenmenin de ayrıca mutluluk verdiğini deneyimleriyle görmüş bir çocuk, öğrenmenin bu olumlu önkoşullarına sahip olmayan bir çocuğa kıyasla dil desteği girişimlerine daha farklı bir tepki gösterecektir. Böylece ebeveynler, çocuklarının ayrıntılandırılmış ve yazıdiline yönelmiş bir aile dilini geliştirmelerine destek olarak ve yeni şeyleri severek öğrenmesi, bu öğrenilenler hakkında konuşması ve böylelikle bağlantıları daha kolay kavrayabilmesi için olanaklar yaratarak, gerek Almanca öğrenimine gerekse de dil destek girişimlerine dolaylı yoldan katkıda bulunabilirler.

Kaynakça:

Apeltauer, E. 2008: Wortschatz und Bedeutungsentwicklung bei zweisprachig aufwachsenden Kindern; Flensburg [Flensburger Papiere zur Mehrsprachigkeit und Kulturreichhaltigkeit im Unterricht Heft 47/48, 61 Seiten]

Apeltauer, E. 2010: Wortschatz- und Bedeutungsvermittlung durch Anbahnen von Literalität; Flensburg [Flensburger Papiere zur Mehrsprachigkeit und Kulturreichhaltigkeit im Unterricht Heft 53, 32 Seiten, kann von der Uni-homepage von Prof. Dr. Apeltauer heruntergeladen werden]

Apeltauer, E. 2013: Neue Perspektiven sprachlicher Frühförderung; Flensburg [Flensburger Papiere zur Mehrsprachigkeit und Kulturreichhaltigkeit im Unterricht, Heft 59/60, 45 Seiten]

Elley, W. 1989: Vocabulary acquisition from listening to stories. In: Reading Research Quarterly 24, 2, 174 – 187.

Hart, B./Risley, T.R. 1995: Meaningful differences in the everyday experience of young American children; Baltimore : Brooks

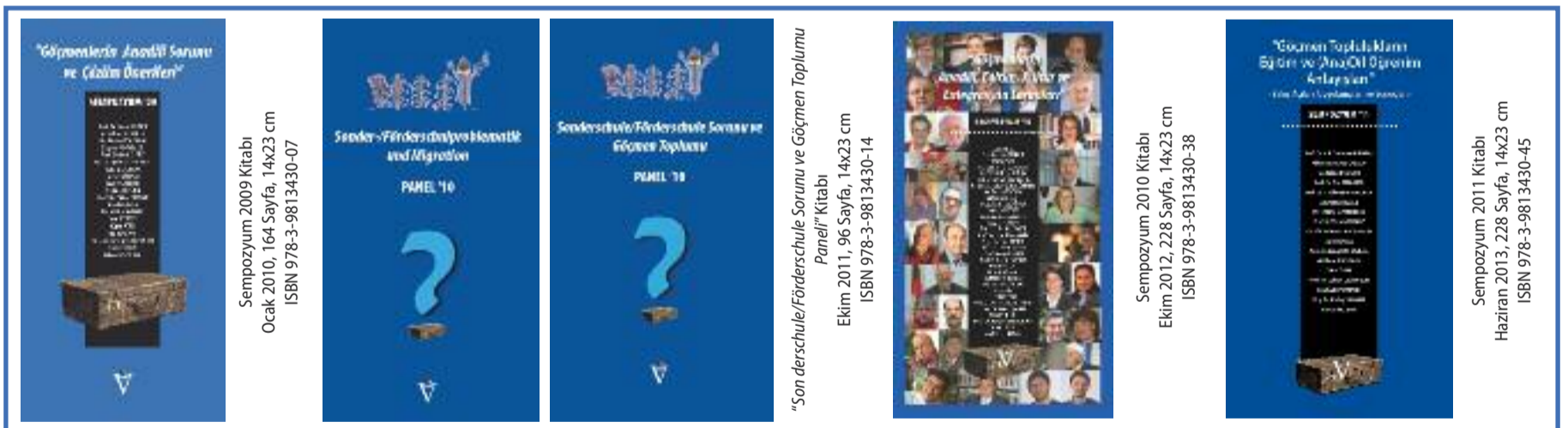
Roth, G. 2004: Warum sind Lehren und Lernen so schwierig? In: Zeitschrift für Pädagogik, 50, 496 – 506.

Singer, W. 2001: Was kann ein Mensch wann lernen? In: Kilius, N./Kluge, J./Reisch, L. Hrsg.: Die Zukunft der Bildung; Frankfurt/M.: Suhrkamp im Internet unter

www.mpih-frankfurt.mpg.de/global/Np/Pubs/singeressays.d.htm [abgerufen: 10.08.2006]

Wells, G. 1986: The Meaning Makers, Children Learning Language and using Language to learn; London : Hodder & Stoughton [zitiert nach der 7. Auflage von 1990]

Çeviri Die Gaste

“Alman Eğitim Sisteminde Göçmen Öğretmenlerin, Ailelerin, Çocukların Sorunları ve Çözüm Yolları” Sempozyumu 2013 Açılış Konuşmaları

“Daha iyi bir eğitim için bizim çağrımız: Çocuklar anaokuluna!”

Hessen Adalet, Entegrasyon ve Avrupa Bakanlığı Müsteşarı Dr. Rudolf Kriszeleit, Alman demokrasinin temel ilkelerinden biri olan eğitimin sompozumun konusu ve amacı olmasından mutluluk duyduğunu belirterek, göçmenlerin toplumsal katılımının önemini vurguladı ve bunun entegrasyonun vazgeçilmez koşullarından biri olduğunu belirtti.

Sempozyumun başlığından hareketle, toplumsal katılımı, Alman eğitim sistemi bünyesinde göç kökenli öğretmen, çocuk ve ailelerin toplumsal katılımı gerçekleştirilebilmelerinin sağlanması olarak algıladığını söyleyen Kriszeleit, katılımın temel amaç olduğunu ifade ederek, eğitimde fırsat eşitliğinin iki düzeyde, bir diğer ifadeyle aile ortamında ve kamu alanında somutlaştığını söyledi.

Kriszeleit göçmenlerin eğitim durumlarını istatistik verilerle betimleyerek, göç kökenli olmayanlarla karşılaştırıldığında, çocuk yuvalarına giden göç kökenli çocuk sayısının yarıyı bulduğunu açıkladı. Bu istatistiklere göre okuldan diplomasız ayrılan göç kökenlilerin oranı göç kökenli olmayanlara kıyasla daha yüksek. Lise mezunu oranı göç kökenli öğrencilerde %20, diğer grupta ise %40'ı geçiyor.

Bu durumun iyileştirilmesi gerektiğini savunan Dr. Kriszeleit, ayrıca eğitim sürecine başlayacak olan çocukların Almanca yeterliğinin dersi izleyecek düzeyde olması gerektiğini sözlerine ekledi. Kriszeleit, Almanca yeterliğinin okula başlamadan iki üç gün önce yapılacak dil testleri ile saptanamayacağını belirterek, Kuzey Ren Vestfalya'da olduğu gibi gözlemlerin 2 yıl öne alınmasını kendilerinin de olumlu bulduklarını ifade etti.

“Sosyo-ekonomik nedenler ve sosyal statü eğitimsel başarıda temel ve etkin bir rol oynamaktadır.”

Frankfurt Belediye Başkanı Peter Feldmann'ı temsilen sempozyuma katılan Dr. Nargess Eskandari-Grünberg, toplum, kültür, ekonomi ve entegrasyon alanlarında, eğitimin fırsat eşitliği için temel araç oldu-

ğunu ve ailenin sosyo-ekonomik statüsünün eğitsel süreçlerde hala etkin bir rol oynadığını vurguluyarak sözlerine başladı.

Eğitim ve toplumsal süreçlerde göç kökenli öğrencilerin genelde daha az başarı gösterdiklerini ve göç kökenli öğretmen oranının okullarda düşük olduğunu vurgulayan Dr. Eskandari-Grünberg, fırsat eşitliği açısından bu gerçeklerin nedenlerinin sorgulanması gerektiğini belirterek, dil desteğinin yanı sıra ailenin de desteklenmesi ve teşvik edilmesini, çeşitliliği göz önünde bulundurarak daha yaratıcı olunmasını istedi.

Artık değişen bir toplumda ikidilliliğin bir engel olarak görülmemesi ve prestijli/prestijsiz dil ayırımından vazgeçilmesi gerektiğini söyleyen Dr. Eskandari-Grünberg,

“nüfus gelişimi bize Almanya'ya önümüzdeki yirmi yılda yirmi milyon yabancı geleceğini göstermektedir. Bunun anlamı ise nüfusun yaşlanacağı ve çeşitleneceğidir” sözleriyle demografik sorunların ve göçmen politikalarının artan önemini vurguladı.

“Gençler Türkçe konuştuklarını düşünüyor, ama Türkçe ile Almanca karışımı bir dil konuşuyorlar.”

T.C. Frankfurt Başkonsolosu Ufuk Ekici, “Ben beş, altı aydır Almanya'da, Frankfurt'tayım ve göreve başladığımdan bu yana önem verdiğim konulardan bir tanesi de eğitim konusu. Türkiye Cumhuriyeti Başkonsolosluğu olarak bizim görev alanımız burada yaşayan Türk kökenli öğrenciler ve Türk vatandaşları. Rakamlardan da anlaşıldığı gibi özellikle bizim bu alanda çok büyük adımlar atmamız gerekiyor, önemli faaliyetlerde bulunmamız gerekiyor” dedi.

Bugünkü sorunların işgücü nedeniyle 1960'lı yıllardan itibaren Almanya'ya gelen vatandaşların sorunlarından çok daha farklı olduğunu vurgulayan Ufuk Ekici, küresleşen dünyanın beklenti ve ihtiyaçlarının değiştiğini, “Geçmişte bir iki dil bilmek belki yeterliydi, ama bugün iki, üç, hatta daha fazla dil bilmek gerekiyor” diyerek, göçmenlerin eğitim, kültür, sağlık ve ekonomi alanına daha çok yönelmeye başladıklarını belirtti.

Gençlerin Türkçe konuştuklarını dü-

şündüklerini, ama Türkçe ile Almanca karışımı bir dil konuştuklarını belirten Ekici, bu durumun gelecek için iyi bir gelişme olmadığını düşündüğünü ifade etti ve “bakıyorsunuz, bir cümle içerisinde iki Almanca kelime üç Türkçe kelime, bu iyi bir gidişat değil” uyarısında bulunarak, bu sorunun ancak Almanca ve Türkçenin paralel bir şekilde ilerlemesi ve eğitim sisteminin ona göre şekillendirilmesiyle mümkün olacağını altını çizdi.

“Okul-öncesi dönem, kanımca en önemli aşamadır”

Amaçlarını daha fazla göç kökenli öğretmen yetiştirilmesi ve öğretmenlik mesleğinin daha çekici kılınması olarak sıralayan Goethe Üniversitesi Eğitim Araştırmaları ve Öğretmen Eğitimi Akademisi Direktörü Prof. Dr. Udo Rauin, “yakında, öğretmenlik mesleğini daha yakından tanıtmak, yetenekli öğrencileri bu mesleğe kazanmak ve bu mesleğin toplumdaki yeri ve önemini irdelemek için bir ‘öğrenci kampüsü’ kuracağız” diyerek, bu kampüse ilk etapta yalnızca göç kökenli öğrencilerin kabul edileceğini söyledi.

Okul öncesi eğitimin en önemli aşama olmasına rağmen, bu aşamanın sorunlu olduğunu, sorunun federatif yapıdan kaynaklandığını, çocuk yuvalarının belediyenin denetiminde bulunurken, okulların devlet tarafından denetlendiğini ve bunun çelişkili bir durum yarattığını açıklayan Prof. Rauin,

konuşmasını, bu sorunun ancak kurumların birlikte iletişimde bulunması ve anaokul ve ilkokulların işbirliğiyle çözümlenebileceğini belirtti.

“10 dakika süren bir teneffüste anadilinde konuşulması yasaklayarak Almanca öğrenilmez.”

Almanya'nın tarihi kadar eski olan göçmene hâlâ her an gidecek, gidebilecek gözüyle bakıldığını belirterek konuşmasına başlayan ATÖF Onursal Başkanı Mete Atay, göçmen gerçeğinin toplum tarafından yeterince algılanmadığını ve bazı politikacıların bu konuyu iç politika malzemesi olarak kullanarak, sadece zararlı değil, zaman zaman tehlikeli boyutlara taşıdığını açıkladı. Bir diğer önemli konunun göçmenler arasında iyi ve kötü göçmen ayrımı yapılması olduğunu vurgulayan Mete Atay, aynı tutumun diller arasında da sergilendiğini, bu durumdan büyük üzüntü ve endişe duyduğunu ifade etti.

Türk kökenli göçmenlerin elli yıldan beri burada yaşadıklarını, buna rağmen hala bugüne kadar vatandaşlık hakkı, seçme ve seçilme hakkı verilmemiş olmasını “...Türk kökenlilerin çocuklarına, torunlarına ‘opsiyon modeli’ uygulanması skandaldır” sözleriyle eleştiren Atay, sözlerine şöyle devam etti: “Üç aylık AB üyesi ülkenin vatandaşına seçme ve seçilme hakkı tanıırken, burada doğan, büyüyen insanları bu haktan yoksun bırakmak hiçbir dille anlatılamaz, hiçbir mantıkla açıklanamaz, hiçbir hukuk kuralıyla bağdaştırılamaz”.

Almanya'nın PISA sonuçlarının 2000 yılında açıklanmasından bu yana, kendi eğitim sistemini değiştirmek ve başarısızlığını iyileştirmek için çok yoğun bir çabanın içine girdiğini, ancak aynı kararlılığın yabancı öğrencilerin başarısızlığını aşmak için gösterilmediğini, uluslararası raporlarda Alman eğitim sisteminin göçmen çocukların başarılarının yükseltilmesi, çokdilli ve çokkültürlü eğitime geçilmesi yönünde sürekli uyarıldığını anımsatan Atay, konuşmasını şu sözlerle tamamladı: “Almanya'ya yakışan, çağdaş göç politikaları üretmek, katılımcı, gerçekçi göç politikalarını hayata geçirmektir. Aidiyet duygusunu pekiştirmek için var gücüyle çalışılmalıdır. Hoşgelden duygusu, kültürü geliştirilmeli ve pekiştirilmelidir”.

“Alman Eğitim Sisteminde Göçmen Öğretmenlerin, Ailelerin, Çocukların Sorunları ve Çözüm Yolları” Sempozyumu 2013

I. Oturum

Göçmen ve Göç Kökenli Öğretmenlerin Alman Eğitim Sistemindeki Konumu, Önemi ve Geleceği

Derya DURDU

Yücel TUNA

Prof. Dr. Yüksel EKİNCİ

Habib GÜNEŞLİ

Sempozyumun “Göçmen ve Göç Kökenli Öğretmenlerin Alman Eğitim Sistemindeki Konumu, Önemi ve Geleceği” başlıklı ilk oturumu, Bielefeld Meslek Yüksekokulu öğretim üyesi Prof. Dr. Yüksel Ekinci, Dortmund Teknik Üniversitesi araştırma görevlisi Habib Güneşli, ATÖF Başkanı Yücel Tuna ve anadili öğretmeni Derya Durdu’nun katılımıyla gerçekleşti.

Prof. Dr. Yüksel Ekinci ve **Habib Güneşli**, sunumlarında, göç geçmişi bulunan üniversite öğrencilerinin başarılarını konu alan araştırmalarının sonuçlarını tanıttı. Öğretmenlik bölümlerinde okuyan Türk kökenli göçmen öğrencilerin temel alındığı bu incelemeye göre, eğitsel başarının göstergeleri olarak çocuk yuvasına devam etme süresi, ebeveynlerin eğitim düzeyi, desteği ve öğretmenlerin okul tavsiyeleri bir rol oynuyor. Bulgulara göre, özellikle annelerin eğitime gösterdiği ilgi ve çabaları ile çocukların daha yüksek okul türlerine gitme olasılığı arasında bir bağlantı bulunuyor. Ebeveynlerin çocukları motive etmesi, toplantılara katılması, öğretmenlerle ilişkide olması, ev ödevlerinde yardımda bulunması gibi olguların önemli birer etki yaratabildiği belirtildi. Ebeveynlerle ağırlıklı olarak Türkçe ve kardeşler arasında da Almanca konuşulduğu belirtilen sunumda, aile ortamında Türkçe varlığının devam ettiği ve bunun eğitim açısından bir engel oluşturmuş olamayacağı izlenimi kazandıkları vurgulandı. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin üç yaşına kadar Alman çocuklarla ilişkisi olmadığı, gerek bu durumun gerekse de ilköğretim olarak Türkçeyi edinmiş olmanın daha ileri okul türlerine veya yüksek öğrenime devam etmeyi esasen engellememiş olması gerektiği belirtildi.

Oturumda söz alan ATÖF Başkanı **Yücel Tuna**, konuşmasında anadili öğretmenlerinin hangi sorunlarla karşı karşıya kaldığını irdeledi ve çözüm yönünde önerilerini sundu. 1973’te aile birleşimi kapsamında göç kökenli çocukların sayısında önemli bir artış ger-

çekleştiğini belirten Yücel Tuna, bunun bir sonucu olarak, okulların, çoğu Almanca bilmeyen, okula başlama yaşı geçmiş, ileri sınıflarda Almanca öğrenmesi zor gerekçesiyle kendi yaşının altındaki sınıflara yönlendirilen bu göçmen çocuklarla dolduğunu anımsattı. Dil sorunlarının ağırlıklı sorunu oluşturduğu bu dönemde Almanca öğreniminin bir iyileşme sağlayacağını düşünülmediğini, yıllar sonra bu görüşün doğru olmadığını ortaya çıktığını belirten ATÖF başkanı, sözlerine şöyle devam etti: “Eğitimdeki bu başarısızlık yanlış bir algıyla evde konuşulan anadilin üzerine yıkıldı. Adeta başarısızlığın tek nedeni görülünce, anadili öğretimine ya üstü kapalı bazı engeller konuldu ya da bu ders veliler düzeyinde önemsizleştirildi”.

Türkçe derslerinin günümüzde karşı karşıya bulunduğu zorlukları betimleyen Yücel Tuna, derslerin çocuklara uygun olmayan saatlerde yapıldığını, ilginin ve öğretmen kadrolarının azaldığını, yeni öğretmenlerin atanmadığını veya ihtiyacı karşılamadığını belirtti. Anadili öğretmenlerinin daha fazla ders saati ve öğretmenlik dışında tercümanlık, danışmanlık, rehberlik gibi bir dizi yükümlükleri olduğunu vurgulayan Tuna, üniversitelerde anadili için daha fazla öğretmenlik bölümleri açılması ve göç kökenli öğretmen sayısının artırılması, Türkçenin zorunlu dil olması ve eğitim sisteminin göçmenleri de dikkate alarak yeniden düzenlenmesi gerektiğini belirtti.

Duisburg Essen Üniversitesi Türkistik Bölümü mezunu olan ve stajyer öğretmen olarak Duisburg’da görev yapan **Derya Durdu**, bir öğretmen olarak okul yaşantısında ve Alman meslektaşlar ile ne tür deneyimler edindiğini irdelediği bir konuşma yaptı. Almanya’da Türkçe öğretmeni olmanın zorluklarını açığıklayan Derya Durdu, göç kökenli öğretmenlerin Türk kökenli ve Türk kökenli olmayan, örneğin İspanyol, Fransız veya İtalyan öğretmenler olarak iki kategoriye ayrılabilirliğini belirterek şunları söyledi: “Nedense bu arkadaşlar öğretmenler odasında ya da öğrencileriyle birlikte kendi aralarında anadillerinde konuşabilirken, bizim Türkçe konuşmamız sorun olarak görülüyor. Bunu anlamakta doğrusu zorlanıyoruz.” Bir dil kursu gerekli sayıya ulaşılmasa da açılabilirken, Türkçe kurslarına böyle bir olanak tanınmamasını eleştiren Derya Durdu, Almanya’da eğitilmiş göç kökenli öğretmenlerin bir dizi dezavantajları bulunduğunu şu sözlerle vurguladı: “Aynı diplomaya sahip olmamıza rağmen, maalesef okullarda eşit görülüyor. Özellikle Türkçe bölümü mezunları bu sorunu yaşıyor. Türkçe dersleri diğer yabancı dil dersleriyle eşit görülüyor. Bazı okullarda Türkçe öğretmenlerinin okul içerisinde fazla yetkisi olmadığı vurgulanıyor. Bunun dışında sanki sürekli bir açığımız aranıyormuş gibi... Bizler böylelikle kendimizi kanıtlamak ve saygınlık kazanmak için mücadele etmek durumunda bırakıyoruz”.

II. Oturum

Alman Eğitim Sisteminde Göçmen Ailelerin ve Çocukların Durumu ve Sorunları

“Alman Eğitim Sisteminde Göçmen Ailelerin ve Çocukların Durumu ve Sorunları” başlıklı 2. oturuma, Flensburg Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Ernst Apeltauer, Frankfurt Goethe Üniversitesi öğretim üyeleri Prof. Dr. Petra Schultz, Prof. Dr. Michael Fingerle ve *Die Gaste* Genel Yayın Yönetmeni Zeynel Korkmaz konuşmacı olarak katıldı.

2002’de “Erken Yaşta Dil Desteği Kiel Modeli”ni hayata geçiren Prof. Dr. Ernst Apeltauer, modelin uygulandığı çocuk yuvasında edinilen deneyimleri aktardı. Bir araç olarak dilin kontrol, etkileşim, özalgılama, bilgilendirme vb. işlevleri olduğunu belirterek sözlerine başlayan Prof. Apeltauer, bu işlevlerin güçlü olan dilde, önce aile dilinde geliştiğini ve dil desteğinin aile dili olmadan gerçekleşeceği söylendiğinde tüm bu işlevlerin devre dışı bırakıldığını belirtti. Aile dilinin bir kaynak olarak dikkate alınmadığı koşullarda çocukların dilsel anlamları dolaylı yoldan öğrenmek zorunda kalarak, öğrenmeye daha fazla zaman ayırmaları gerektiğine işaret eden Prof. Apeltauer, aile dili ve ikinci dilin karşılaştırmalı olarak işlenmesinin kazanım sağladığını açıkladı.

Prof. Apeltaue, Kiel Modeli’nin aile eğitimini de kapsadığını, ailelerin etkileşimli okuması, örneğin Hacivat ve Karagöz oyunları hazırlama ve sahnelenmesi, hafta sonu semi-

Zeynel KORKMAZ

Prof. Dr. Ernst APELTAUER

Prof. Dr. Petra SCHULZ

Prof. Dr. Michael FİNGERLE

nerlerine katılması gibi çalışmalarla eğitilmesine katkı sunulduğunu belirtti.

Frankfurt Goethe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dekan Yardımcısı **Prof. Dr. Michael Fingerle**, “Nefret, Yardım ve Yasalar” konulu bir konuşma yaptı ve Almanya’da işlenen nefret suçlarıyla ilgili bir araştırmanın sonuçlarını irdeledi. Bu araştırmaya katılanlara, bir kişiye veya mülke yönelen ve mağdurun bir gruba olduğu varsayılan aidiyeti nedeniyle gerçekleşen suç olaylarını tanımlayan “nefret suçları”na maruz kalıp kalmadıkları sorulurken, göçmen, engelli vb. gruplara mensup kişilerin yarıdan çoğu, bu tür suç olaylarından

doğrudan etkilendiğini belirtiyor. Yaşanan olayların psikolojik sonuçlarını aşabilmek için mağdurların eğitim alanında girişimlerde bulunulmasını, profesyonel destek verilmesini, ücretsiz terapi ve de nefret suçlarının varlığının kamuoyu ve resmi kurumlar tarafından kabul edilmesini istediklerini belirten Prof. Fingerle, önleyici girişimlerin özellikle okul öncesinde ve okullarda konunun uygun bir şekilde ele alınması, medyada dengeli ve gerçekçi haberlere yer verilmesi ve suçlularla çalışmak için programlar hazırlanması olduğunu belirterek konuşmasını tamamladı.

Frankfurt Üniversitesi İkinci Dil Almanca Bölümü kürsü başkanı **Prof. Dr. Petra Schulz** eğitim politikaları ve dil desteği konusunu irdelediği sunumunda, dil desteğinin okuldan önce başlaması durumunda başarımlar ve dil eksikliklerinin aşılmasına katkıda bulunabileceğini, öte yandan şans eşitliğinin yanı sıra, adil fırsatların yaratılmasına ve eğitime ve topluma eşit katılıma katkı sunabileceğini belirtti. Dil desteğinin bu kazanımları ortaya çıkarabilirken, tek başına göçmenlerin kültürel ve toplumsal entegrasyonunu sağlayamayacağını, Almanya'nın ilkel tekdil anlayışını değiştiremeyeceğini, okul başarısı ve sosyal köken arasındaki ilişkiyi çözemeyeceğini vurgulayan Prof. Schulz, bu desteğin toplumsal uğraşı ve eğitim politikalarının hazırlayacağı çalışmaları dayanak alabilmesi gerektiğini söyledi. Toplumda var olduğunu düşündüğü mitlere ve olgulara değinen Petra Schulz, bir göçmen çocuğun Almanya'da konuştuğu ilkdil ile geldiği ülkede konuşulan ilkdil arasında bir fark oluştuğunu ve göç kökenliliğin doğrudan çokdillilik bir durumun varlığına işaret etmediğini belirtti. Çokdilliliğin çocuklar açısından bir yük oluşturduğu görüşünün doğruyu yansıtmadığını söyleyen prof. Schulz, insan beyninin çokdillilik yetisiyle de donanımlı olduğunu ve ikinci bir dilin öğrenilmesi için de ilk olarak anadilini öğ-

renmenin zorunlu olmadığını ifade etti. Prof. Dr. Ernst Apeltauer'ın görüşüne katılmadığını belirten Prof. Schulz, ilkdil iyi bilmenin ikinci dile doğrudan daha iyi egemen olunmasına yol açmadığını, ikinci dilin, dil edinim yaşından bağımsız olarak ilkdilin kural bilgisinden etkilendiğini belirtti.

Die Gaste yayın yönetimi adına oturumda söz alan **Zeynel Korkmaz**, 2010'da Die Gaste'nin düzenlediği *Sonderschule Paneli*'nde ele alınan bir eğitim öyküsünün, üç yıl aradan sonra nasıl bir gelişme sergilediğini açımlayarak konuşmasına başladı. Öykünün ilkokul çağında engelli okuluna gönderilmek istenen bir çocuğun öyküsü olduğunun belirtildiği konuşmada, 2010 paneli katılımcısı Prof. Dr. W. Jantzen'in bu çocuğu yüksek yeteneklere sahip bir çocuk olarak değerlendirdiği belirtildi ve şu an çocuğun lise beşinci sınıfa devam ettiği vurgulandı. Aynı okul sisteminde yapılan ve birbiriyle açıkça çelişen iki farklı değerlendirme söz konusu olduğunu açıkladığı konuşmada, Alman eğitim sisteminin reformize edilmiş bir *submersiyon* programı olarak göç kökenli çocukların karşısına çıktığına işaret etti.

Göç kökenli çocukların Almanca dil öğreniminin ve eğitim başarısının yükseltilebilmesinin yolunun, anadili temelinde bir dil öğrenim programının uygulanmasıyla sağlanabileceğini savunan Korkmaz, erken yaşta ve okul öncesinde anadili temelli bir eğitim-öğrenim programının hiçbir uygulama ve araştırma yapılmaksızın reddedilmesi ve görmezden gelinmesinin yanlış olduğunu belirtti. Yetersiz verilere dayanarak yapılan soyut ve teorik tartışmalarla zaman geçirmek yerine, erken yaşta ve okul öncesinde, anadili temelli dil öğrenim programının uygulanabilmesinin önü açılması gerektiğini ifade etti.

III. Oturum

Siyasi Kuruluşların Bakış Açısından Entegrasyon Bağlamında Göçmenlerin Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri

Barbara CÁRDENAS

Gerhard MERZ

Filiz POLAT

Prof. Dr. Frank-Olaf RADTKE

Dr. Joachim STAMP

Günter SCHORK

"Siyasi Kuruluşların Bakış Açısından Entegrasyon Bağlamında Göçmenlerin Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri" başlıklı üçüncü oturumunda siyasi partilerin entegrasyon ve eğitim sözcüleri yer aldı.

Aşağı-Saksonya eyalet meclisi üyesi ve Birlik 90/Yeşiller milletvekili **Filiz Polat**, amaçlarının okulu bitiren her çocuğun iş yaşantısının yanı sıra, toplumda ve küreselleşen dünyada nitelikli birer birey olarak yerini alması olduğunu dile getirdi. Değişik ülkelerden gelen insanların farklı inanç ve kültürel artalanına sahip olmaları nedeniyle okulda ve toplumsal yaşamda zorlukların yaşandığını ve ancak kapsayıcı bir politika anlayışı ile bunun aşılabileceğini belirten Filiz Polat, eğitim ve entegrasyon sorunlarında sadece Almanca öğrenmenin yeterli olmadığını, aksine eğitim sürecinde çokdilliliğe daha fazla önem verilmesi gerektiğini ve bu gerçeğin tüm siyasi fraksiyonlar tarafından kabul gördüğünü sözlerine ekledi.

CDU adına konuşan Hessen milletvekili **Günter Schork**, sadece dil ediniminin tek başına entegrasyon sorununu çözmeyeceğini belirterek sözlerine başladı. Eğitim ve entegrasyonun ailenin katılımı olmadan gerçekleşmeyeceğine değinen Schork, okulun yanı sıra, çevrenin ve ortamın da bu süreçteki etkisinin unutulmaması gerektiğini, ayrıca eğitim ve entegrasyonun sadece göçmenlerin değil, aksine artan oranda Alman ailelerin de sorunu olmaya başladığını söyledi. Ev ortamında sadece anadilini konuşanlar ile Almanca konuşanlar karşılaştırıldığında, ev ortamında Almanca konuşanların eğitim sürecinde daha başarılı olduklarını, okul ve yüksek öğrenimin eğitimdeki önemi tartışılmaz olsa da, herşeyin aile ortamında başladığını söyleyen Schork, konuşmasını şu sözlerle tamamladı: "Entegrasyon yalnızca dil edinimi ile gerçekleşmez, fakat dil ve Almanca bilgisi olmadan da entegrasyon başarılmaz".

SPD Hessen milletvekili **Gerhard Merz**, okul zamanında yaşadıkları deneyimlere değinerek Alman eğitim sisteminde 150 yıldan beri devam eden seçicilik ve bundan türeyen ayrımcılık ve ötekileştirme gibi olgulara dikkati çekti. İçselleştirici (inklusiv) eğitim sistemiyle bu sorunların üstesinden gelinabileceğini açıklayan Merz, köken, sosyal statü, fiziksel engellilik gözetmeksizin kuruluşların nicelik ve nitelik bakımından tüm çocukları kapsayacak, eşitlikçi-bütünleştirici bir şekilde yeniden düzenlenmesinin gerekliliğine işaret etti. "Teneffüslerde anadilinde konuşmanın yasaklanmasını anlamıyorum ve bunun hukuki dayanağı olduğuna da inanmıyorum" diyen Gerhard Merz, sosyal statünün eğitim ve başarımlar sürecinde belirleyici ve sadece göçmenler için değil, ayrıca göçmen olmayanlar için de geçerli bir durum olduğunu söyledi.

FDP Hessen fraksiyonu adına söz alan **Hans Christian Mick**, "eğitim çok şeydir, ama herşey değildir" sözleriyle konuşmasına başladı. Entegrasyonun eğitimden daha zor olduğunu, partilerinin entegrasyonu temel konu olarak gördüklerini belirten FDP milletvekili, ayrımcılığa ve ırkçılığa ilişkin sözlerinde ırkçılığın en az yabancıların yaşadığı yerlerde yoğun olarak görüldüğünü vurguladı. Bir zıtlık oluşturan bu durumun nedenlerini insanların yalıtık yaşamları ve insan ilişkilerinin sınırlılığı ile açıklayan Mick, Hessen'de, gelecek ders yılında, 27 okulda İslam dersinin verileceğini, bu nedenle önyargıların önüne geçilemeyeceğini ve normalleşmeyi sağlamayı umduklarını sözlerine ekledi.

Sol Parti Hessen milletvekili **Barbara Cardenas** ise konuşmasına görevlerini ve deneyimlerini aktararak başladı. Kendisinin ayrıca pedagog ve psikolog olduğunu belirten Cardenas, çokdillilik alanında gerçekleştirilen projelerde de çalıştığını söyledi. "Benim için dil politikası, politikanın dil ile yapılmasıdır" diyen Cardenas, Türkiye'de Kürtçe, İspanya'da Katalanca gibi anadillerinin tanınmasının bir hak olduğunu ve anadilinin siyasete alet edilmemesi gerektiğini vurguladı. Almanya'da da anadili üzerinden siyaset yapıldığını, Hessen'de CDU eyalet hükümeti döneminde, Frankfurt Dietzenbach'da 3-6 yaş arası tüm çocuklara ve bakıcılara çocuk yuvalarında Almanca dışındaki dillerin konuşulmasının yasaklandığını belirten Cardenas, bu gibi yaptırımların güç gösterisi olduğunu ve dil politikalarıyla ilişkisinin bulunmadığını belirtti.

Goethe Üniversitesi öğretim üyesi **Prof. Dr. Frank Olaf Radtke**, otuz yılı aşkın bir süredir kurumların göçün çağdaş toplumların olağan bir görünümü olduğunu kabul etmeleri için çalıştığını söyledi. Göçün başlamasından bu yana geçen 50 yıl boyunca dil desteği konusunun her dönem tartışıldığına değinen Prof. Radtke, bu alanda hala dikkate alınacak bir iyileşme sağlanamadığına işaret etti. Tarihsel olarak ilkokulun Weimer Cumhuriyeti'nde eğitime hazırlayan bir kurum olarak tasarlandığını, günümüzde ise çocukların eğitilebilmek üzere hangi önkoşulları yerine getirmeleri gerektiğinin hareket noktasını oluşturduğunu söyleyen Prof. Radtke, bu anlayıştan çıkan sonucun, sorumluluğu ailelere yüklemek olduğunu sözlerine ekleyerek, şöyle devam etti: "Aile böylece bir risk faktörü olarak görüldü; okulun düzenli ve sorunsuz işlemlerini engelleyen bir risk ..." Alman kamuoyunun varolan göç sorunlarını birer dil sorunu olarak görmeye eğilimli olduğuna dikkat çeken Radtke, eğitim politikaları açısından problemlerin nasıl tanımlandığı sorusuna yanıt aranması gerektiğini belirterek, sorunların bir bölümünün çözülebilir olduğunu, bir diğer bölümü karşısında kimsenin sorumluluk almadığını ve birtakım sorunun da çözülmek istenmediğini savundu.

Eşik Hipotezi Zor Durumda mı?

Bochum Protestan Meslek Yüksekokulu Elisa KÖRSGEN-Prof Dr. Johannes MAND

İkidilliliği konu alan kitap ve dergilere bakıldığında eşik kuramıyla karşılaşmak pek uzun sürmez. Bu kuram Cummins'e dayanıyor ve ilkdil ile ikinci dil arasında özel bir ilişki olduğunu savunuyor. Eşik kuramına göre, ilk ve ikinci dil arasında bir *interdependenz*, başka bir ifadeyle karşılıklı bağımlılık vardır. Bunun anlamı: Çocuklar ilkdillerini iyi biliyorsa, o zaman ikinci dilde de çokluk sorun yaşanmıyor. Eşik kuramı şunu da ifade ediyor: İlkilde iyi bir ilerleme sağlanamıyorsa, ikinci dilde de sorunların başgöstermesi beklenmelidir. Kulağa mantıklı geliyor. Ama bu yanlış olabilir.

İkidillilik iyi birşey, ikidilli okullar iyi birşey. İkidilli ders anlayışını inceleyen bilimsel yaklaşımlar iyi birşey. Buna rağmen beğeni toplamış hipotezleri arada sırada eleştirel bir değerlendirmeye tabi tutmakta yarar var. Eşik kuramı konusunda çoğu meslektaşın sunduğu kanıtlar şöyle bir görünüm segiliyor: Önce ilkdilde dil gelişimi incelenir. Sonra ikinci dilde dil gelişimi incelenir. Ve bir bağlantı olduğu saptandığında, bir diğer ifadeyle örneğin çocuk ilkdilde büyük bir sözcük dağarcığına sahipse ve ikinci dilde sözcük dağarcığı aynı biçimde geniş ise, o an bazı araştırmacılar eşik kuramının geçerliliği için bir kanıt bulduklarını düşünürler. Ya da araştırmacılar ikidilli okullarda çocukların öğrenim gelişimini inceleyerek şunu saptıyor: İncelenen çocuklar iyi bir gelişme kaydediyor – gerek ilk gerekse de ikinci dilde bir gelişme kaydediyorlar. Eşik kuramının kanıtı bu olabilir mi?

Hipotezlerin *falsifikasyonu*, bir diğer ifadeyle çürütülmesi genelde kolaydır. Bu tür girişimler de anlamlıdır. Çünkü çürütülebilirlik –en azından 20. yüzyılın en önemli bilim kuramcılarında Karl Popper'e dayanarak bunu belirtmek gerekir– bilimsel yaklaşımların çekirdeğini oluşturur. İtiraf etmek gerekirse bilim kuramcılarının düşünce dünyalarını anlamak biraz zordur. Popper'in analizine göre gerçek anlamda birer kanıt sunmak olanaksızdır. Ancak bir yaklaşımın çürütülmesi denenebilir. Çürütme girişimleri başarısız olduğunda, bu, söz konusu yaklaşımın lehinedir. Çürütme girişimleri başarılı olduğunda, bu, yaklaşımın aleyhinedir. Buna karşın çürütme girişiminde bulunulması olanaksız yaklaşımlar bilimsel değildir.

Öyleyse bu tarz bir çürütme eşik hipotezi bağlamında nasıl yapılabilir? Eşik hipotezini zor durumda bırakan olgu, ilkdillerinde önemli yetersizlikler gösteren, ama ikinci dilleri iyi gelişmiş çocukların varlığıdır. Bu durumda olan çocuklar tanıyor musunuz? Örneğin ilkdilleri Türkçeyi iyi konuşamayan, ama Almanca kusursuz olan çocuklar? Liseye devam eden ikidilli çocuklar ne durumdadır. Burada ilkdil başarımları ortalama düzeyde dahi olmayan en azından birkaç çocuk yok mudur? Ve her ikidilli üniversite öğrencisinin ilkdil bilgileri gerçekten de iyi midir?

Bochum Protestan Meslek Yüksekokulu'nda gerçekleştirilen küçük bir araştırma sistematik olarak bu öğrencileri arıyor: İlkildeki bilgiler yetersiz – ikinci dilde başarımlar iyi ya da ortalama düzeyde. Bu bir yatay kesit

araştırmasıdır, bir diğer ifadeyle üç yılı kapsayan bir zaman diliminde çocuklara eşlik edilmektedir. Biz çocuk yuvasında sözcük dağarcığı, okulda yazım gelişimi ve okuma ile ilgileniyoruz. Çocukların sayısı henüz fazla değil. Elimizde 71 Almanca ve 38 Rusça ve Almanca test sonucu bulunuyor. Ruhr Bölgesi'nde, iki kentte ağırlıklı olarak Rusça-Almanca konuşan çocukların devam ettiği çocuk yuvaları seçtik ve bu seçimin nedeni de iş yoğunluğunu azaltmaktır. Evet, aslında temsil değeri tesis eden kurallara uymak daha iyi olacaktır. Bu kurallar mevcut değil, henüz değil. Bu bir pilot projedir, bir başka deyişle bu alandaki ilk keşiftir. Şu an elimizde yalnızca sözcük dağarcığı testinin Rusça çevirisi bulunuyor. Ama henüz 2012'de okula başlayan çocukların yazım gelişimi ile ilgili tahmin yürütmek olanaklı. Elde edilen bulgular çok çarpıcı. Bu nedenle ilk raporu sunuyoruz.

Çocuk yuvası sonuçları: Sözcük dağarcığı testleri gerçekten kötüydü. Sözcük dağarcığı yetersiz olan çocuklar çoğunluğu oluşturuyor. 24 çocuk Almancada ortalamanın çok altında bir sonuç elde etti (Test-Sonucu < 30). 21 çocuk ortalama değerlere ulaşıyor (Test-Sonucu 40 - 60). Test edilen çocuklardan hiçbiri ortalamanın üstünde bir sonuca erişmemiştir. Ve sorunlar kesinlikle salt ikinci dille de sınırlı değil. 23 çocuk Rusçada ortalamanın çok altında bir sözcük dağarcığına sahipler. Yalnızca altı çocuk ilkdillerinde ortalama bir bilgi düzeyine sahip. İlkdillerinde de çocukların hiçbirinin ortalamanın üstünde bir sözcük dağarcığı bulunmuyor. Böylece çocukların üçte biri açısından şu geçerlidir: Almanca'yı iyi bilmiyorlar ve kendi anadillerine de egemen değil. Buna iki yarım dillilik deniliyor.

2012/13 eğitim yılında bu çocukların toplam olarak on dördü okula kaydedildi. Elimizde yedi çocuğun ilk ve ikinci dilde sözcük dağarcığını konu alan testler bulunuyor. Okul dönemi sonuçları: Birinci sınıfa devam eden on dört çocuğun sekizi yazımda ortalama bir gelişme gösteriyor, hatta iki çocuk ortalamanın üstünde bir değere ulaşıyor. Bu pek de fena sayılmaz. Rusça-Almanca ikidilli yedi çocuğa bakıldığında elde edilen bulgular daha ilginç bir görünüm sergiliyor. İncelemeye tabi tuttuğumuz çocukların tümü, anadillerinde ortalamanın çok altında bir düzeyde 2012/13 eğitim yılına başlamışlardır. Ancak yedi çocuğun dördü daha sekiz aylık ders süresi tamamlanmadan yazım başarımlarında ortalama bir sonuca ve hatta çocuklardan biri ortalamanın üstünde bir değere ulaşıyor.

Pilot araştırmamızın bu ilk bulguları ne anlam taşıyor? Araştırmamız ilkin nispeten pek şaşırtıcı olmayan sonuçlara varmıştır. Alman çocuk yuvalarında sözcük dağarcığı açısından sorun yaşayan birçok göçmen çocuğu var. Sorunlar ilk ve ikinci dile yönelik sorunlardır. Bochum'da gerçekleştirilen sözcük dağarcığı araştırmasında da böyle bir durum söz konusu. Ama bu araştırmada ortaya çıkan görüntü okula başladıktan sonra –nitekim etkili bir biçimde– değişmiştir. On dört çocuktan yalnızca biri yazımda ortalamanın altında bir başarımlar göstermiştir. Böylelikle incelenen

çocukların büyük bir bölümü başarıyla okuma yazmayı öğrenmişlerdir. Ve görünüşe göre bu durum yalnızca sözcük dağarcığı noktasında önemli sorunlarla okula başlayan çocukların ilkdilleri değil, ikinci dilleri için de geçerlidir. Öte yandan ilkdillerinde sorun yaşamalarına rağmen, en azından yazımdaki gelişmelerinde ortalama sonuçlara erişen çocukların sayısı birkaç kişiyle sınırlı değildir. Bu durum, aksine, 2012/13 eğitim yılına başlayan çocukların büyü bir bölümü için geçerlidir.

Somut bir bakışla, bu küçük araştırmada ortaya çıkan bulgular dahi eşik hipotezini ciddi ölçüde zor durumda bırakıyor. Hipoteze uygun bulgular şöyle olacaktır: Yetersiz bir sözcük dağarcığı – kötü okul başarımları, hem de tüm çocuklar açısından kötü başarımlar. Burada ise farklı bir görüntü var: İlkilde yetersiz bir sözcük dağarcığı – ikinci dilde yetersiz bir sözcük dağarcığı – okulda en azından ortalama düzeyde seyreden bir yazım gelişimi. Bu bulguları ender rastlanan sıradışı görüngüler olarak, örneğin okullarda dahice bir dilsel desteğin sonucu ya da psikolojik dayanıklılığın ender bir belirtisi olarak görmek olanaklı. Burada tanıtılan araştırma, bu tür şaşırtıcı bulgulara ulaşan ilk araştırma değildir. İkidillilik araştırmacıları Silven ve Rubinov da, henüz 2010'da, çocukların ilkdildeki yetersizliklerine rağmen ikinci dilde iyi bir gelişme gösterebileceklerini saptayabilmişlerdir. Ve bunun dışında belirtilmesi gereken: Şu ana kadar eşik hipotezinin çürütülmesi noktasında yeterli sayıda girişimlerde bulunulmamıştır.

Aslında araştırmalar geçen on yıllar boyunca başka şeylerle uğraşmıştır. Örneğin şu nokta az ya da çok açık bir olgudur: Göçmen çocukları çokluk ilkdil gelişimi bakımından geride kalıyor. Ve göçmen çocukları çokluk ikinci dil gelişimi bakımından da geride kalıyor. Burada önemli bağlantılar olması şaşırtıcı değil. Ama şu ekleme yapılmalıdır: Göçmen çocukları genellikle yoksul ve eğitimsiz ailelerden geliyor; yetersiz öğrenciler de genellikle yoksul ve eğitimsiz ailelerden geliyor. Böylece geçerli olan durumda, ikidillilik araştırmalarının ortaya koyduğu bulgular eşik hipoteziyle (henüz) uyumludur. Ama yoksulluk hipotezi de varolan görüntüyü anlaşılır biçimde açıklıyor. Peki belirleyici olan ya ikidillilik değil de yoksulluksa?

Eğer anadilindeki kötü bilgi düzeyi, çoğunluk dilinde öğrenimin iyi bir gelişim göstermesini zorunlu olarak dışlamıyorsa, o zaman bu eşik hipotezi savunucuları açısından gerçi kötü bir haber olacaktır. Ama ikidilli öğrencileri bulunan ve hiç ya da yeterince ikidilli olanak sunamayan okullar açısından kötü bir haber değildir bu. Şu ana kadar yeterli ilkdil bilgisi olmayan çocuklar hakkında, belki de alın yazısına dayanan birtakım düşüncenin oluşmasına neden varken, şimdi şunun ipuçları beliriyor: İkidilli destek programları için yeterli kaynak bulunmasa dahi, bu çocuklar için savaşmaya değer. İlkilde yalnızca sınırlı ilerlemeler kaydeden bir kimse için ikinci dil kesinlikle ve her daim erişilmez olmak zorunda değildir.

Göçmen çocukları çokluk ilkdil gelişimi bakımından geride kalıyor. Ve göçmen çocukları çokluk ikinci dil gelişimi bakımından da geride kalıyor. Burada önemli bağlantılar olması şaşırtıcı değil. Ama şu ekleme yapılmalıdır: Göçmen çocukları genellikle yoksul ve eğitimsiz ailelerden geliyor; yetersiz öğrenciler de genellikle yoksul ve eğitimsiz ailelerden geliyor. Böylece geçerli olan durumda, ikidillilik araştırmalarının ortaya koyduğu bulgular eşik hipoteziyle (henüz) uyumludur. Ama yoksulluk hipotezi de varolan görüntüyü anlaşılır biçimde açıklıyor. Peki belirleyici olan ya ikidillilik değil de yoksulluksa?

HER YER TAKSİM...

